

קונטרס

הבינוני

פרשת
נשא
תשפ"א

שנה ג' חוברת ל"ד

שיעורי

הרב שמעון שפיצער שליטיא
הנלמדים בבית המדרש 'בית אהרן'
רח' פחד יצחק 5, ביתר עילית ת"ו

הבינוני

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

A PROJECT OF

שמעו ותחי נפשכם!!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש
הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה
והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

קול הבינני

בארה"ב

718-686-8300

ארץ ישראל

072-257-7726

להצטרף לקבלת השיעורים או החבורות

באימייל ולשלוח הערות:

info@lomdoschasidus.com

H0722577726@gmail.com

347.351.2400 / 053.311.0743

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון שיעור ק'

בטחון בהקב"ה לברו בלי שום שיתוף

ובחליו לא דרש את ה' \ קדירא דבי שותפי \ כל המוסיף גורע \ הטעות לראות את הלבוש כסיבה \ למה אהב אלוקים יתומים ואלמנות \ כי אין לו חלק ונחלה עמך \ בין בעל בטחון לבעל תקוה \ תקות חוט השני \ אין סומכין על הנס כיצד ? \ לא תעשה לך תמונה \ חסכון לנישואי הצאצאים \ השערים נפתחים כשהרופאים מייאשים \ ישלח דברו וירפאם \ והעיקר לא לפחד כלל \ אני שכבתי ואישנה אקיצותי כי ה' יסמכני \ והבוטח בה' חסד יסובבנו \ הקב"ה מסלק את הלבושים \ מי חכם וישמר אלה \ המבחן הגדול בעולם הבא

יום שלישי פרשת נשא - ז' סיון ה'תשפ"א

שירות ותשבחות מתוך הצער והכאב

בא מלאך וסטרו על פיו \ בדחנא דמלכא \ הללו את ה' בגבורותיו \ טוב ה' לכל \ טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך \ ללמד תשובה ליחיד \ יראת ה' היא אוצרו \ יראה עמוקה בנפש \ האלוקים עשה שיראו מלפניו \ היצר מסנוור את העיניים \ נחם ה' אלוקינו את אבלי ציון \ יתגדלו ויתקדש שמייה רבה \ ויהי ערב ויהיה בוקר \ לפשוט עקמומית שבלב \ מהולל אקרא ה' \ למען יזמרך כבוד ולא ידום \ כי רגע באפו חיים ברצונו \

יום רביעי פרשת במדבר - א' סיון ה'תשפ"א

החיוב לאהוב כל יהודי והדרך להגיע לזה

לב טהור ברא לי אלוקים \ השקדן שיצא לתרבות רעה \ זרע אברהם גבוהים מן המלאכים \ ואני בצדק אחזה פניך \ הכנה לתפילה על ידי גמילות חסד \ החילוק בין מלאך ליהודי \ החילוק בין שירת המלאכים לשירת היהודי \ מצד הנשמה כל נשמות ישראל חד הן \ נס להתנוסס \ לא תשנא את אחיך בלבבך \ והנחש היה ערום מכל חית השדה \ אהבת ישראל כיצד ? - סוד התקיעות \ אוהבי ה' שנאו רע \ הכל טוב על ציר האמונה \ חמול על נפשך \ לתאוה יבקש נפרד \

יום חמישי פרשת במדבר – ב' סיון ה'תשפ"א

סגולת נשמת היהודי להצלחה בתורה

והייתם לי סגולה \ כי הם חיינו ואורך ימינו \ היהודי מפרש את התורה \ אחרי ה' אלוקים תלכו \ לנשמת ישראל כל התכונות להצלחה \ התאמה מושלמת \ לכל אחד יש את כל הכלים להצלחה \ הנסיונות בשביל שלמות האדם \ נשמת היהודי בנויה בשביל תורה \ משלים מן החיים \ מה לכהן בבית הקברות \ תיקן טעות \ היוצא לנו מדברינו \

מדור הילולא הצדיקיא

התדבקות במידת החסד – לאור אמרת קדשו של הרה"ק רבי יצחק אייזיק בהרה"ק רבי ישכר בעריש מזידיטשוב זיע"א

פרק בחסידות והדרכה \ הצדיק מפלס דרכיו \ משל ודוגמא מההתרמות למוסדות השונים \ להשמיע קול תודה \

מדור הילולא הצדיקיא

הנאון רבי שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל הי"ד אב"ד שמלוויא

זאת התורה אדם כי ימות באהל \ הסביר פנים לתלמידים \ תיקון לנשמה בהשגחה פרטית \ על משמרת השחיטה \ כוחא דהתירא עדיף \ במקום תקיפותו שם אתה מוצא ענותנותו \ לא עלה מורך בלבבו \ ואנכי עפר ואפר \ לא ביקש לעצמו גדולות \ בשיח חכמים \ והשיב לב אבות על בנים \ כאיש אחד בלב אחד \

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

מדור אמונה ובטחון שיעור ק'

בטחון בהקב"ה לברו בלי שום שיתוף

משתף בבטחונו נברא אחר עם הקב"ה, נחשב לו הדבר כאילו לא בטח בהקב"ה כלל). **וְאָמַר הַקְּתוּב (ירמיהו יז, ז): בְּרוּף הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּה'** וְהִנֵּה ה' מִבְּטַחוֹ (כפי הנראה כוונת רבינו המחבר לדייק מכפל הלשון אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, שלא רק בתחילה יבטח בהקב"ה, אלא מתחילה ועד סוף יבטח בו ולא ישתף עמו בבטחונו שום דבר אחר).

קדירא דבי שותפי

והנה יתכן שיתפלאו בני אדם על רבינו המחבר שהרחיק כל-כך לומר שהמשתף אחר בבטחונו נחשב לו כאילו אינו בוטח בה' כלל, ולכאורה דבר זה נראה רק חומרא או הידור. כדי להסיר את הפלא, רבינו המחבר מוסיף לבאר שאף ההגיון גוזר כך ואפשר ללמוד זאת מדרך העולם, ובלשונו: **וּמִן הַיְדוּעַ, כִּי מִי שְׂיִמְנֶה מִבְּנֵי אֲדָם שְׁנֵי מְמַנִּים או יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת דְּבָר, מְנַוֵּי מִפְּסֻד (וכמו שאמרו חז"ל "קדירא דבי שותפי לא חמימא ולא קרירי. כשאחד מקבל על עצמו איזה תפקיד, הוא יודע שזה מוטל עליו ומשתדל למלאותו בלי התחכמויות. מה שאין כן כששני בני אדם מקבלים על עצמם תפקיד, כי אז כל אחד מצפה שהשני ימלאנו ובסוף שניהם עושים), כֹּל שֶׁפֶן מִי שְׂבִטַח עַל הַאֲ-לֹהִים זִוְלָתוֹ, יִשְׁפָּתֵר בְּטַחוּנוֹ, וְיִהְיֶה זֶה**

ובחליו לא דרש את ה'

שבים אנו אל סדר הלימוד הקבוע, חובת הלבבות שער הבטחון פרק ג', שם רבינו המחבר מונה וסופר את ההקדמות הנצרכות לאדם כדי שיהיה בטחונו שלם בה', והנה אנו בהקדמה השלישית: **וְהַהֲקַדְמָה הַשְּׁלִישִׁית, שְׂיִתְחַד אֶ-לֵהוּי בְּבִטְחוֹנוֹ בּוֹ בְּמָה שֶׁהוּא תִּיב לְבִטָּח בּוֹ, וְאַל יִשְׁתַּף זִוְלָתוֹ עִמּוֹ וְיִבְטַח עָלָיו וְעַל אֶחָד מִהַבְּרוּאִים (יבטח אך ורק באלוקיו ולא ישתף עמו אחד מהברואים לבטוח גם על אלוקיו וגם על אותו נברא), וְיִפְסֵד בְּטַחוּנוֹ בְּ-אֶ-לֵהוּי בְּהַשְׁתַּתְּףָּ זִוְלָתוֹ עִמּוֹ (כשיש לאדם עוד דבר שהוא בוטח בו, זה מפסיד את כל הבטחון שלו באלוקיו. הוי אומר: כשהאדם בוטח גם באלוקיו וגם בנברא, אין זה נחשב לו כאילו יש לו חמישים אחוז בטחון, אלא זה נחשב לו כאילו אין לו בטחון כלל, כי הבטחון בנברא מפסיד את בטחונו באלוקיו). וְכִבְרַת יְדַעַת מַה שְׂנֵאָמַר בְּאִסָּא עִם חֲסִידוֹתוֹ (כלומר למרות חסידותו) עַת שְׂפִסְמָךְ עַל הַרְוּפָאִים, דְּכְתִיב (דהי"ב טז, יב) וּבְחַלְוֵי לֹא דְרַשׁ אֶת ה' כִּי אִם בְּרוּפָאִים, וְנַעֲנֵשׁ עַל זֶה (הא לך שאע"פ שלא עזב את הקב"ה, כיון שלפי מדרגת צדקותו לא היה לו לדרוש כלל ברופאים, נחשב לו הדבר כאילו לא דרש את ה' כלל. וזה ללמדנו בא שכאשר האדם**

הוא דומה לעקרת הבית שמכריזה בבית בין עשרת ילדיה, מי יכול לבוא לעזור, שכל אחד מסתכל אל האחרים ואף אחד אינו בא. מבאר רבינו המחבר שכך הוא גם עם המשתף אחד מהנבראים עם בטחונו בה', שאינו משיג את ישועתו מפני סמך גם על בשר ודם. ואין זה בתורת עונש בלבד, כביכול הקב"ה אומר בטחת על אחרים, בקש מהם שיושיעוך (אם כי יש גם לשונות כאלה בפסוקים), אלא **משום שהישועה תלויה בהתקרבות האדם להקב"ה, וכשהאדם עושה יותר ממיניו אחד, הוא מתרחק מהקב"ה ולא מתקרב ונמצא שהוא בבחינת כל המוסיף גרוע.**

הרה"ק רבי יעקב דוד מראדאמסק זיע"א¹ אמר על מה דאיתא בשו"ע (או"ח צד, ח) יש לזהר שלא לסמוך עצמו לעמוד או לחבירו בשעת תפילה, שזהו באמת היסוד **בתפילה שלא לסמוך על שום דבר חוץ מהקב"ה.** וכפי הלשון שאומרים "אתה חונן לאדם דעת", היוכל לסמוך על אחרים שיתנו לו דעת?! הן אם לא יתן לו הקב"ה דעת אפילו לרגע אחד בלבד, אוי ואבוי אלו חורבנות יוכל לעשות! וכן הוא לענין הרפואה ולענין כל שאר ברכות שמו"ע.

הטעות לראות את הלבוש כסיבה

ובכן, עבודה זו לסמוך רק על הקב"ה בלבד, עליו ולא על אחרים, היא עבודה שרבינו המחבר כבר הזכירה כמה פעמים וכבר הרחבנו אודותיה הרבה. אך כעת נתבאר טעם נחיצותה, כי הנה היות שהקב"ה

הסבה התזקה להפנע מִמֶנּוּ מה שִׁבְטַח עָלָיו, כְּמוֹ שִׁפְתּוֹב (ירמיהו יז, ה): אָרוּר הַגֵּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשֵׁם בָּשָׂר וְרָעוּ וַיִּמָּן ה' יִסּוּר לְבוֹ.

כל המוסיף גורע

הנה רבינו המחבר השווה את הבוטח גם על הקב"ה וגם על דבר אחר, למי שממנה שני אנשים לאיזה ענין, כגון לבשל לו קדירה, ונתכוון להביע בזה ענין נפלא, ונבאר: האדם שפת קדירה על האש ועכשיו הוא רוצה ללכת לעיסוקיו וירא שהיא תישרף, פונה הוא לחבירו ומבקש ממנו שישמור עליה שלא תישרף. מיד לאחר מכן, הוא פונה לאיש נוסף ומבקש גם ממנו שישמור עליה שלא תישרף. מדוע עשה כן? למה לא היה לו די בראשון? התשובה היא שרצה להוסיף שמירה על שמירתו, כדי שאם הראשון לא ישמור, ישמור השני תחתיו.

אך בזה עשה טעות גדולה, כי להיפך, אילו היה מבקש רק מהראשון והיה מראה לו שהוא סומך עליו שימלא את שליחותו, היה הלה מרגיש את גודל האחריות שהוטלה עליו באשר סומכים אך ורק עליו, והיה מקיימה בשלמותה. וכמו שרואים במי שנשאל בענין שידוך, שאם הוא מבין שסומכים רק עליו, הוא מרגיש את גודל האחריות והולך לברר אצל חכם מה הוא צריך לענות באופן שלא ישקר מחד ולא יפליל מאידך. בזה שביקש משנים לשמור על הקדירה, קלקל את השליחות, כי מעתה יבין כל אחד שלא עליו לבדו סומכים, אלא יש עוד אחד שמתחלק עמו באחריות, והרי

¹ רב דק"ק 'ביקור חולים' בראדאמסק, מחסידי ווארקא – ביאלא - אלכסנדר – סטריקוב. רבו היישמח ישראל' שלח אליו אנשים הצריכים ישועה.

מסודר מדי חודש בחדשו, ולא זו בלבד, אלא תמיד בערבי חגים המוסד שולח לו עבור הוצאות החג, וכך כשהוא משיא את צאצאיו הוא דואג לו למתנה הגונה...

הנה אף הוא יכול להגיע למצב שלא יהיה אכפת לו כלל שהמוסד ייסגר או יתנו לו מכתב פיטורין, זאת על ידי שיגיע להכרה ברורה שהמוסד היה רק לבוש, ומי שהטיב עמו באמת במשך כל אותן שנים היה הקב"ה בכבודו ובעצמו, והוא הרי קיים לעד ובוודאי ימשיך להטיב לו בלי שום קשר ללבוש.

למה אהב אלוקים יתומים ואלמנות

וזהו הפירוש בלשון המדרש (שמו"ר ל, ח): "למה אהב אלוקים יתומים ואלמנות? אלא שאין עיניהם תלויות אלא בו". המציאות שבה אין היתום יכול להשען על אביו, או שאין האשה יכולה להשען על בעלה, מכריחה אותם להתלות אך ורק בהקב"ה, ולכן הקב"ה אוהב אותם עד מאוד ודואג לכל צרכיהם.

הנה כי כן, ראינו בחוש שאותם יתומים ואלמנות שניצלו את ההזדמנות שלהם עד תומה, הגיעו לפסגות גבוהות ביותר. הלא אף הבעש"ט הק' התייתם בהיותו בן חמש מאביו ולאחר תקופה קצרה גם מאמו, ולפי המסופר קראו אביו דקות ספורות לפני שעצם את עיניו, ואמר לו: שרוליקל! דבר אחד אני מבקש ממך, שלא תפחד מאף אחד בעולם חוץ מהקב"ה ותזכור עד כמה הוא אוהב אותך.

אכן זה היה חלק מהגדילה שלו, ואע"פ שנשמתו היתה גבוהה מאוד כידוע, סוף כל סוף היתה לו עבודה, וחלק מן

מטיב עם האדם בכל עת ובכל מיני אופנים, שהרי הוא נותן לו אויר לנשימה, הוא לו נותן לו חיים, הוא נותן לו מזון, ביגוד, סיפוק וכו', והיות שכל ההטבות הללו באות אל האדם מצומצמות בלבושים שונים, וכגון אם האדם זקוק לחיזוק, הקב"ה מזמין לו אדם שיחיך אליו, ואם הוא זקוק לפרנסה, הוא מזמין לו איזה מהלך בטבע להתפרנס, וכן הלאה, נוטה האדם לחשוב מחמת ההתרגלות שהלבושים הם חלק מהסיבה לקבלת השפע שלו.

הנה ברצות הקב"ה שהתינוק יהיה עטוף באהבה וחום, נתן דחף טבעי בהוריו ליתן לו אהבה וחום בלי גבול. וכשהוא גדל, אין הוא יכול להתנתק מהם, כי הוא מרגיש שמפיהם הוא חי, ובאמת אינו נכון כלל, כי מעולם לא היה חי על ידם, אלא תמיד השתמש הקב"ה עמם ככלי כדי שהתינוק יקבל את כל צרכיו, מזון ומלבוש, אהבה וחום, וכך הלאה. אבל התינוק אינו יודע זאת כי הוא מכיר רק את הוריו ומרגיש שכל מה שיש לו הוא מהם, ולכן כשאמו עוזבת אותו אך לכמה רגעים, מיד הוא מתחיל לבכות.

אף אנו דומים לאותם תינוקות, כי אנו נעשים קשורים מאוד ללבושים החיצוניים, עד שאיננו יכולים להתנתק מהם. ואע"פ שאנו יודעים שהכל מאת ה', מכל מקום אנו מרגישים בלב שאנו זקוקים בהכרח ללבוש פלוני ופלוני, כל בלעדיו לא נשיג את פרנסתנו או את צרכינו הבסיסיים. וזוהי עבודת האדם, שיגיע למצב שלא יפחד כלל שדבר פלוני יופסד, וכל זה מתוך ידיעה ברורה שאין פרנסתו תלויה בו.

כבר עשר שנים שהוא עובד במוסד מבוסס היטב ומקבל את משכורתו באופן

ומעשרות של כל בני ישראל לכל הלויים שוה בשוה, ומדוע נתנה התורה רשות לכל אחד ליתן לקרובו וידידו, עד שיתכן שמי שיש לו הרבה קרובים וידידים, יקבל הרבה מאוד, ומי שאין לו קרובים וידידים, יגוע מרעב.

השיב ה'חם סופר²: הלא הסיבה שהקב"ה שלל חלק ונחלה בארץ מן הלויים, היא משום שרצה שהוא לברו יהיה לחלקם ולנחלתם וישימו את מבטחם רק בו ולא בשום דבר אחר, ואם כן איך היתה תכלית זו מתקיימת אילו היו בטוחים כולם לקבל תרומות ומעשרות באופן קבוע ואין חסר כלום. לכן קבע הקב"ה בכוונה תחילה שכל אחד מישראל יוכל ליתן את מעשרותיו למי שלבו חפץ, כדי שהלויים לעולם לא יוכלו לדעת מאין יקבלו את מזונם ויצטרכו לשים את מבטחם אך ורק בו יתברך.

בין בעל בטחון לבעל תקוה

הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זיע"א כותב² בענין מידת הבטחון: הבטחון האמיתי הוא "כשאין שום צל מראה מקום ומקור גשמי מאין יבוא העזר", כי אז הוא בוטח אך ורק בהקב"ה.

הנה פעמים הרבה מהרהרים בני אדם: הלא היה לי בטחון, מדוע לא נושעתי? או: פלוני היה בעל בטחון, והרי דיברתי אתו וראיתיו איתן בבטחוני, מדוע לא נושע? אחת מהתשובות האמיתיות היא על-פי דברי רבינו המחבר כאן. אין אנו קולטים עד כמה אנו מרמים את עצמנו. אנו סבורים שאנו בטוחים בה', אך למעשה המחשבות חולפות

העבודה היתה בזכות היותו יתום מאב ואם, כי מחמת כן לא היה לו על מי להשען חוץ מעל אביו שבשמים.

ואמנם חדי העין יוכלו לראות בחוש שלא רק אצל יתומים ואלמנות הוא כך, אלא כך הוא אצל כל מי שהגיע למצב שלא היה לו על מה להשען, וכך יכולים לראות באנשים שלא היה להם לא כסף ולא מעמד שזכו לשידוכים המוצלחים ביותר, וזאת משום שלא היה להם על מה לסמוך ולא נותרה בפניהם ברירה חוץ מלפנות אל הקב"ה לבד ולהתחנן בפניו שיזמן להם זיווגים הגונים, ומאחר ששמו את כל יהבם על ה' מבלי לשתף שום דבר חוץ ממנו יתברך בבטחונם, מילא הקב"ה את משאלות לבם לטובה.

כשהאדם מסודר מצד תנאיו החיצוניים, קשה לו מאוד להגיע להישענות מוחלטת על הקב"ה, כי מטבע הדברים הוא חושב לעצמו: הן ממשפחה כבודה הנני ומעמד חשוב יש לי, בוודאי כולם יקפצו על היהלומים שלי ואשרי מי שיזכה בהם... וזוהי דוגמא של מי שבוטח בעצמו או בזולתו, והקב"ה אומר: אם תבטח אך ורק בי תהיינה התוצאות נפלאות ביותר...

כי אין לו חלק ונחלה עמוך

מרנא ה'חם סופר² זיע"א כתב (פרשת שמות): התורה אמרה ליתן תרומות ומעשרות לשבט לוי כי אין לו חלק ונחלה עמוך ואין לו שדות וכרמים, ואם לא יתנו לו, לא יהיה לו ממה לחיות. נשאלת השאלה: מדוע לא צותה התורה שיתחלקו התרומות

² אגרות קודש ח"ו ע' שצח.

עד עכשיו כן יעזור לו להלאה, יהיה זה רק בבחינת "תקות חוט השני", הוא נאחז בחוט ומקווה שבעל החברה ישתקם והכל יבוא על מקומו בשלום.

בטחון פירושו שאין שום חוט להאחז בו. ובכן, איך אושע? הקב"ה יושיעני! ואם החברה תקרוס, מה זה קשור אלי? הן החברה היא רק חוט ואני בוטח בהקב"ה שיפרנסני אע"פ שאין לו חוט להחזיק בו. בטחוני בה' אינו משום שאני רואה איך יבוא ישועתי.

אין סומכין על הנס כיצד?

בני אדם טועים בזה הרבה, משום שסבורים שהוא גובל בהא דאין סומכין על הנס, ובאמת לא נגע ולא פגע, כי אין סומכין על הנס נוגע רק למי שעומד בפני פרשת דרכים ואחת מהדרכים הפרוסים לפניו יש בה סכנה, בין אם מדובר בסכנת הגוף, בין אם מדובר בסכנת הרוח, או בסכנת איבוד ממון העלול לגרום לו להיות נצרך לבריות, כי אז אומרים לו שאין לו רשות ללכת באותה דרך כי אין רצון הקב"ה שיסמוך על הנס, ואם ילך בדרך המסוכנת, אע"פ שיינצל, ינכו לו מזכיותיו. הוי אומר: הסכנה הטמונה באותה דרך, היא אחת מהסימנים המגלים לאדם שאין רצון ה' שילך בדרך זו, אלא בדרך האחרת.

מה שאין כן כשהאדם כבר נמצא באיזה מצב, והפחדים מתחילים לבלבל אותו, אז מחויב הוא לסמוך על ה' שיעשה לו נס. הן בדרך כלל ינסה האדם להרגיע את עצמו בתקות חוט השני – אין צריך לדאוג כל-כך... אינו מסתבר שכך וכך יקרה... יהיו מספיק אנשים שיעשו הכל כדי שהחברה לא

במוחנו שהרי עם ישראל רחמנים בני רחמנים ובוודאי יבואו לעזרתנו והעסקנים וכו', כך שבסופו של דבר אנו בוטחים גם בהקב"ה וגם בבני אדם. הקב"ה בוודאי יעזור, שהרי עסקן פלוני עומד לצדי. אין זה צל של מראה מקום, אלא מראה מקום ממש, ואם כן איך יוכלו לשאול מדוע לא נושענו. וממשיך הרי"צ: "כשיש צל מראה מקום בגשמיות להוושע, אין זה בטחון אלא תקווה". זה אמנם דומה לבטחון, אבל אין לו שום קשר אליו.

תקות חוט השני

הרי"צ מביא לזה סמך מהפסוק הנאמר אצל רחב לאחר שהצילה את המרגלים שנשלחו על ידי יהושע ואלו הבטיחו לה להחיותה ואת משפחתה כשיבואו להלחם עם יושבי הארץ, בתנאי שיתלו על החלון חוט השני: "הנה אנחנו באים בארץ, את תקות חוט השני הזה תקשרי בחלון אשר הורדתנו בו". מפני כך קראו לו תקות חוט השני, משום שרחב ובני משפחתה ידעו שעוד מעט יבואו בני ישראל ויהרגו על-פי צווי ה' אנשים נשים וטף, וחששו שמא חוט השני ייפסק או שמא יעוף על ידי הרוח וכיו"ב. תקותם היתה אמנם שדבר כזה לא יקרה ויינצלו מן המות, אבל לא היו בטוחים בזה. לכן קראו לו 'תקות' חוט השני.

מתאר הרי"צ איך אנשים נוהגים בדרך כלל. האדם עובד בחברה מבוססת, והנה באחד הימים התגנבה אליו השמועה שבעל החברה הולך לשפוט את הרגל והחברה תקרוס. בדרך כלל, הגם שיאמר האדם בפיו שהוא בוטח בה' שכפי שעזר לו

הסבון לנישואי הצאצאים

אכן סוגיא זו נוגעת באחת מן השאלות הקשות, האם מותר לעשות ביטוח או לחסוך ממון בשביל העתיד, או שיש בזה משום חסרון בבטחון, ועוד חזון למועד. אבל הדברים פשוטים לענין דידן, שהחסוך מממונו ואומר בפה מלא: אני עושה זאת כי אינני רוצה להיות כאותם בני אדם שמגלגלים חובות בעת נישואי הצאצאים... רצוני להיות אז רגוע ושלוו... דברי כפירה הוא מדבר ואין מעשיו רצויים למקום.

הנה לפני כמה ימים סיפר לי יהודי על חבירו שחסך מכספו מיליון דולר כדי שיוכל להשיא את צאצאיו בנחת, והנה באחד הימים שתל הקב"ה מחשבה במוחו להרחיב את פרנסתו, לשם כך לזה את כל כסף החסכון בשביל הקמת איזה עסק, העסק לא הצליח וכל הכסף שלוה ירד לטמיון. הוא חזר אז לעיסוקו הראשון שבו התפרנס בכבוד, ולא נחסר ממנו כי אם אותו מיליון דולר שחסך בשביל העתיד. והרי מעשים שבכל יום הוא.

עכ"פ הנקודה היא שהאדם עטוף בלבושים בכל עת, כי הקב"ה מטיב עמו בכל עת ובכל שעה, והעבודה המוטלת עליו היא לסלק מעיניו את הלבושים ולומר לעצמו ללא הרף: הקב"ה הוא זה שמפרנסני ונותן לי את כל צרכי, ולא איכפת לי באיזה אופן...

השערים נפתחים כשהרופאים

מייאשים

הרה"ק רבי נח מלעכוויטש זיע"א אמר (תורת אבות): בשעה שהרופאים מייאשים את החולה, והוא מתחזק ושם את כל מבטחו בהשי"ת, נפתחים אצלו שערי

תקרוס... וחוזן מזה, הלא ישנם פיצויים... סוף דבר, הוא נאחז בחוטי שני בלי סוף, ואין זו דרך התורה, אלא הדרך היא שיבין שהוא נמצא לברו, הוא והבורא יתברך, ורק הבורא יכול לעזור לו.

הגם שהחוטם הם שלוחים של הקב"ה, כל שהאדם שם את מבטחו בהם, הרי הוא טועה באותה טעות שטעו דור אנוש כאשר השתחוו לשמש מפני שהיא משמשו של הבורא. כל הלבושים הם אמנם משמשיו של הקב"ה, אבל לא מפני כך מותר לו לאדם להתבונן בהם ולומר: כך וכך יקרה, כי המתבונן במהלכים, בוטח בהם, והבוטח במהלכים, מנתק את עצמו מהקב"ה. זה עדין מאוד, אבל זה מלחמה גדולה.

לא תעשה לך תמונה

כשהאדם נמצא באיזה מצב ואינו יודע מה יהיה, עליו לומר לעצמו: איני יודע מה יהיה, אבל הקב"ה בוודאי יעזור לי. ירגיל לשונו לדבר כך: אין לי שום מושג בעולם מה יהיה, אבל דבר אחד ברור לי, שהקב"ה לא יעזבני. הוא אינו מנסה אפילו לצייר במוחו את מהלך הנס. אנו רגילים להרגיע את נפשנו על-ידי שמציירים במוחנו את מהלך הנס, וכל כך למה? מפני שאנו מרגישים שאין לנו מוצא אחר...מה אתה רוצה שאעשה? וכי רוצה אתה שאעמוד בפחד?! שאצייר ח"ו שהגרוע מכל יקרה לי?! והרי אבוא על ידי כן לידי עצבות ח"ו... לא! בוודאי צריך אתה להאמין שיהיה טוב, אבל אל תצייר את התמונה במוחך איך הנס ייעשה. האמן בלי שום לבוש שהקב"ה טוב ומטיב ושהוא יעזור ויושיע וימתיק הכל בלי שום ספק.

הרופאים הבאים לייאש כי אינם יודעים מה הם אומרים, ואינם מבינים שהסיבה לכך היא, משום שלא השתנה שום דבר מכפי שהיה בתחילה, שהרי גם כשהרופאים אמרו בתחילה שיביאו רופא זה ותרופה זו ויתרפא, לא היה שום מקום להתלות בהם ובדבריהם כי אם בהקב"ה שהוא רופא חולים, ואם כן אף עכשיו אין שום סיבה להבהל מדבריהם המייאשים, כי אין הדבר תלוי בהם אלא בהקב"ה.

וכשהאדם עושה כך, הסיכויים שהקב"ה ישלח דברו וירפא את החולה עולים בהרבה, שהרי אז נפתח שער לטוב הנגלה אשר הולך הרבה מעבר לגבולות הטבע, ואז רואים חידושים נפלאים, אותות ומופתים. אך כל זה בתנאי שהוא בא עם בטחון ולא עם תקוה, וכאמור, בטחון פירושו: איני ירא משום דבר...

והעיקר לא לפחד כלל

שמעתי על אחד מהאברכים שנספה באסון מירון בל"ג בעומר דהאי שתא, אשר התגורר באשדוד, העיר שסופגת הרבה מהרקטות שהעזתיים ימ"ש יורים ברשעם, שבאחד הסבבים כאשר ירו שם רקטות וכולם רצו בבהלה למקלטים, התבטא באזני אביו כמשיח לפי תומו: מה יש לפחד? הלא הדבר היחיד שיכול לקרות הוא שנסתלק מן העולם, אך הקב"ה ימשיך להטיב לנשמה גם לאחר מכן ורק טוב ייצא מזה. צריך אמנם לעשות מה שצריך לעשות, אבל בשביל מה לפחד...

כשהאדם מאמין ששום דבר אינו יכול להיעשות לו חוץ מטוב, כי הקב"ה רק מטיב לברייתו, הוא זוכה לראות טוב הנגלה בכל

רפואה וישועה. והבנת הדבר, כי הרפואה הלא נמצאת רק בידו של הקב"ה, ולכן כל עוד האדם נאחז בחוט השני, זקוק הוא לזכויות גדולות שהרי אין בטחונו בה' שלם, אך בו ברגע שהרופאים מייאשים אותו ואין לו כבר חוט שני להאחז בו, אז הוא בוטח בבטחון גמור בהש"ת, ואם הוא מנצל את ההזדמנות, נפתחים לו שערי רפואה וישועה. אכן הסכנה הטמונה בידיעת דבר זה היא, שיבואו להיאחז בו כבתקות חוט השני גם לאחר שהרופאים מייאשים. האדם יש לו תקוה, הוא רוצה שחולה פלוני יבריא. אם יבואו ויאמרו לו שהדבר לא יתכן, כי כבר בא קיצו והוא מוכרח להסתלק מן העולם, בדרך כלל לא יהיה מסוגל לשמוע זאת, וכיון שאינו יכול לשמוע זאת, סימן הוא שיש לו תקוה ולא בטחון, כי מי שיש לו בטחון בהקב"ה, אומר כך: הילד עצמו רק לבוש הוא, החולה עצמו רק לבוש הוא, אך הקב"ה בעצמו תמיד נמצא עמדי ולעולם לא יזניחני, הוא תמיד יעשה רק את הטוב ביותר בשבילי, וכיון שכן איני צריך לחשוב אפילו מה יהיה סוף דבר, כי אם אני מרגיש מוכרח לחשוב שרק באופן כזה וכזה תבוא הישועה, סימן הוא שאני תלוי בלבוש ולא בגוף הטבתו של הקב"ה, עד שאני סבור שאם יסתלק הלבוש, יפלו השמים וייתרב העולם, כי לכן אני מכריח את מוחי לחשוב שהקב"ה בוודאי יעזור שכך וכך יהיה כפי שאני רוצה. אף זה נקרא תקות חוט השני.

ישלח דברו וירפאם

בני אדם אינם קולטים דבר זה, מפני שהם שומעים תדיר את דברי הרה"ק מלעכוויטש זיע"א שאין להסתמך על

לשהות במקלט מאימת הישמעאלים שירו פגזים, וראו שבשעה שכולם אינם מצליחים להרדם מרוב פחד, הוא נח על יצועו וישן שנת ישירים.

כששאלוהו לפשר הסתירה, אמר להם: כסבורים אתם שכשאני בודק את הדלת אם היא נעולה זה נובע מ'נערוון'?! לא כן הדבר, אלא בביתי יש לי חיוב מצד מצות ונשמרתם לנעול את הדלת, ולכן אני רוצה לוודא שיצאתי ידי חובה. מה שאין כן כאן במקלט שאין החיוב מוטל עלי, ואם כן יכול אני לישון כאן ברוגע ובבטחה – אני שכבתי ואישנה, הקיצותי כי ה' יסמכני...

והבוטח בה' חסד יסובבנו

מי שחי בבטחון מן הסוג הזה, זוכה לראות טוב נגלה בלי יוצא מן הכלל. ישאל האדם: הלא אני מכיר יהודי אחד שהיה בבטחון מן הסוג הזה, ובסוף נפטר בדמי ימיו. דע לך שאם היה לו בטחון מן הסוג הזה, לא היה לו שום פחד מן המיתה ולא נעשה לו שום דבר רע במה שנפטר בדמי ימיו, שהרי הוא מקיים את הפסוק "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך".

זהו האל"ף ב"ת של היהודי. זה מה שהיהודי צריך לכוון בקריאת שמע, וכפי שכתב הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א **ביצעטיל' קטן** שעל האדם לצייר שהוא קופץ לתוך האש. וכך היה התנא רבי עקיבא חי כל ימיו "באמרו מתי יבוא לידי ואקיימנו". זה אמנם עבודה קשה, אבל **עבודה זו משפיעה על האדם שלא יהיה שום דבר בעולם שיוכל לגזול ממנו את שמחתו ודביקותו וקרבת האלוקים שלו**, ואז מתקיים בו "והבוטח בה'

אופן. הנשמה עצמה עולה לרום מעלה בשלוה ורוגע וזוכה לשבת בגן עדן, והקרובים שנשארו בעולם התחתון מקבלים כוחות חדשים ומתחילים לפרוח ולראות נחת עד בלי סוף. הדבר מוכרח להיות כן, כי אין שום יוצא מן הכלל.

ואמנם היוצא מן הכלל הוא זה שאין לו בטחון אמיתי. אין הוא יכול אפילו להעלות במחשבתו צד כזה שיתכן שיקרה חלילה אסון. למה לא? ממה אתה מפחד? אם זהו הדבר הטוב ביותר, הקב"ה לא יזניחך אפילו אם יקרה דבר כזה. אתה יכול להודות ולהלל להשי"ת מתוך ידיעה ברורה שיהיה מאה אחוז טוב.

...אבל אולי יקרה הגרוע מכל!

מה נקרא אצלך הגרוע מכל? יש לי חדשות בשבילך, לא יתכן שיקרה לך הגרוע מכל, שהרי **הקב"ה מנהל את העניינים, והוא הרי טוב ומטיב**.

אכן **בספרים** נמצא כתוב שבעל הבטחון האמיתי מודה על הנס הרבה יותר ממי שאינו בעל בטחון, כי מי שאינו בעל בטחון, אלא בעל תקוה, כשבאה הישועה, הוא אומר: ידעתי שהיא תבוא ואינה חידוש בשבילי. מה שאין כן בעל הבטחון, שהיה מוכן ועומד לכל מה שיגזר עליו הבורא, ועכשיו שהגיע אליו טוב גלוי בדרך נס, נפשו יוצאת בגילה ורנן.

אני שכבתי ואישנה אקיצותי כי ה'

יסמכני

על הגרי"ז מבריסק זצ"ל מסופר שכל לילה היה נוהג לבדוק את דלת ביתו עם היא נעולה כמה פעמים. אנשים חשבו שזה 'נערוון', עד שהגיעה התקופה שהיו צריכים

לקבל את פרנסתו מידו של הקב"ה בלי שום לבוש חיצוני.

הדבר השני, כל כמה שהאדם מרגיל עצמו לחיות באופן זה, ואפילו משליך בעצמו את הלבושים העוטפים אותו, דהיינו שאינו רוצה לבטוח בהם בשום אופן, עם הזמן אין הקב"ה רואה יותר צורך לסלק ממנו את לבושו.

וכך אמר הבעש"ט הק' זי"ע בפירוש הפסוק "מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'". לאחר שדוד המלך ע"ה מנה את הארבעה שהיו בסכנה, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא, אשר נגרם להם הדבר כדי שיתעוררו יהודות לה', הוא בא ואומר שביכולת האדם לחסוך מעצמו את אלה, זאת על ידי שיתבונן מעצמו בחסדי ה', כי המתבונן בחסדי ה', אין הקב"ה רואה צורך לסלק ממנו הלבושים מאחר שבלאו הכי הוא בוטח בו. וזהו אחד מהפירושים בפסוק "והבוטח בה' חסד יסובבנו", כי היות שאין צריכים להזכיר לו, ממילא הוא זוכה לחסדים גלויים.

יש השואל: וכי במדרגה גדולה כל-כך אני? ! אני רוצה לחיות חיים נורמליים! דע לך שמי שמוותר על הלבושים מפני שהוא רוצה לבטוח אך ורק בהקב"ה לבדו, חוסך מעצמו צער רב כל-כך, שהרי לא יצטרכו לסלק ממנו לבושים.

המבחן הגדול בעולם הבא

וכאן נעורר נקודה נוספת (ונרחיב בה בע"ה בשעת הכושר): רבינו בעל חובת הלבבות כתב בתחילת שער הבטחון שעל האדם לפתח את מידת הבטחון לא רק

חסד יסובבנו".

הקב"ה מסלק את הלבושים

וכאן אנו באים לנדבך נוסף שצריך להבין: הקב"ה לוקח לבושים מן האדם, כי הוא רוצה לוודא שהוא בוטח בו ולא בלבושים. הקב"ה עושה זאת לטובתו, כי הוא רוצה להצילו מלחיות כל ימיו בטעות. בלעדי זה יחשוב האדם כל ימיו שהוא מכוסה, שהרי יש לו גם תורה גם תפילה גם צדקה וגם בטחון, ומה גדולה תהיה אכזבתו כשיבוא לעולם האמת ויאמרו לו: על איזה בטחון אתה מדבר? וכי לזה אתה קורא בטחון? ! הרי מעולם לא בטחת בהקב"ה, אלא בלבושים השונים. לכן הקב"ה מסלק את הלבושים מדי פעם, כאן היה לו מקור של פרנסה והקב"ה סילקו ממנו, כאן היה לו קרוב משפחה שהיה בטוח שיחיה לצדו עד מאה ועשרים, ולפתע הקב"ה סילקו ממנו. אין הקב"ה עושה זאת בשביל לצערו או להתנקם בו, אלא בשביל לסייע לו לבטוח בו ולא בלבושים.

מי חכם וישמר אלה

ואכן מי שמרגיל את עצמו לא לבטוח בלבושים אלא בהקב"ה, קורים לו שני דברים: הדבר הראשון, שכאשר הלבושים נלקחים ממנו אינו נבהל כל-כך, שהרי כבר הרגיל עצמו לחשוב באופן זה שכך עדיף לו להיות בלי הלבוש, כי כך יוכרח לבטוח בהקב"ה לבדו. הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע א אמר פעם לתלמידו ומשמשו בקודש הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל, שכאשר עלה לארץ ישראל ביקשו ליתן לו משרה בישיבת חיי עולם, אך הוא לא רצה לקחתה, כי רצה

הבטחון בעולם הזה, יבטח באמת בהקב"ה בעולם הבא, ואז יינצל מכל רע.

הטובה הגדולה שהאדם יכול לעשות לעצמו בעולם הזה, היא שיעמוד ויאמר: **איני מפחד מכלום. מה יכול לקרות? הלא הקב"ה בוודאי יושיעני, ואני הולך אתו. אני עושה מה שצריך ואני הולך אתו. אני בשמחה והולך אתו. כשהאדם חי באופן זה, אינו מפחד מכלום, כי כל דבר שעלול לקרות, הגם שנראה לעומדים מבחוץ כגרוע מכל, אצלו אינו נחשב לגרוע מכל, אלא לטוב מכל, וחוזך ממה שיזכה לראות טוב נגלה בעולם הזה, עוד יזכה להגיע אל תכליתו. ולכן יש מצבים של חושך ופחד בעולם הזה, לא כדי שהאדם יפחד מן הלבושים, אלא כדי שיוכל להרגיל את עצמו שלא לפחד מהם, וכשיעשה כן, יבוא לעולם הבא מוכן עם הכלי הנפלא ביותר, אשרי לו ואשרי חלקו.**

בשביל עבודת השי"ת בעולם הזה, אלא בעיקר כדי שיהיה לו בטחון בעולם הבא. כי אין האדם לוקח עמו לעולם הבא, רק מה שקנה בעולם הזה, וכשהאדם מפתח את הבטחון בעולם הזה, הוא מכניס אותו לנשמתו, וכשיבוא לעולם הבא, תדע נשמתו מה לעשות כשיבואו מלאכי חבלה או בשאר מצבים של חושך, כגון כשיאימו עליו בגהינום וכדו'.

הרי אז לא יהיו לו לאדם לבושים לבטוח בהם, אלא ימצא את עצמו עומד לברו, ומי שבטח בה' בעולם זה, אף בעולם הבא הקב"ה לא יזניחהו. איי, יש עבירות ויש גהינום ויש מלאכי חבלה, אבל הקב"ה לא יזניחהו. ואולם אז יהיה המבחן האמיתי לראות אם בטח בה' או שבטח בלבושים, שהרי אז לא יהיו לו לבושים לבטוח בהם, ואם בעולם הזה בטח רק בלבושים, יאבד שם את עשתונותיו, ורק אם קנה את מידת

יום שלישי פרשת נשא – ז' סיון ה'תשפ"א

שירות ותשבחות מתוך הצער והכאב

דברי חיוזק לאור האסון הקשה שפקד את קהילת סטאלין קארלין בערב חג השבועות לעת ערב

וכן הלאה³.

בא מלאך וסטרו על פיו

ברחנא דמלכא

ובזוה"ק (פרשת משפטים) נקרא דוד המלך "ברחנא דמלכא" משום שהיה לו כח מיוחד לשמח את הקב"ה. ומבואר שם שאפילו בצרותיו, המשיך ליתן שירות ותשבחות להקב"ה, משום שהבין שזהו תפקידו עלי אדמות ואין לו לשנות מתפקידו יהיה מה שיהיה.

דוד המלך היה עושה חשבון בנפשו: מצד אחד הלא תפקידי מצד שורש נשמתי להודות ולהלל לה' ולהודיע לעולם שהוא טוב לכל רחום וחנון לכל פועל, ומצד שני הלא אני רואה שהצרות אופפות אותי מכל עבר, צרה אחת קשה מחברתה, הן מעודי הייתי נרדף ובזוי, ועד היום הצרות רודפות אחרי. אין זה אלא שהצרות משלימות את תפקידי. כי לשיר כשהכל הולך טוב, אינו חכמה. את זאת כל אחד יכול. אם תפקידי הוא להיות ראש המשוררים ולהתוות דרך

ידועים דברי ה'שרף' מקאצק זיע"א

על מה דאיתא בסנהדרין (צב, ב) בענין נבוכדנצר הרשע: אמר רבי יצחק, יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע, שאילמלא בא מלאך וסטרו על פיו, ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים.

לכאורה יש לשאול: מדוע בא המלאך וסטרו, וכי מפני שהוא גוי אסור לו לומר שירות ותשבחות להקב"ה?! אמר על כך ה'שרף' מקאצק: המלאך לא בא לעכב בעדו מלומר שירה, אלא כך נתכוון לומר לו: וכי חכמה היא לומר שירה כשהכל הולך לך טוב?! קח לך סטירה, הבה ונראה אם תמשיך בשירתך.

ואכן, מיד פסק נבוכדנצר מלומר שירה, וממילא נתברר שאין שום דמיון בין שירתו לשירת דוד המלך ע"ה. שהרי כל השירות ותשבחות של דוד המלך נאמרו על ידו כשהיה שרוי במצר ובמצוק, כשברח משאול המלך, כשברח מפני אבשלום בנו,

³ הובא בספר 'שארית מנחם' (פרשת אחרי – וידם אהרן) ובלשונו: שמעתי מחסיד ישיש שאמר בשם הסבא קדישא מקאצק ז"ל שאמר במאמרם ז"ל "בקש נבוכדנצר לומר שירה, בא גבריאל וסטרו על פיו. ואמר, שאין הפירוש שלא רצו לשמוע שירת נבוכדנצר, רק אמרו: דו ווילסט זאגן שירה מיט א קרוין אויפן קאפ? איך וויל הערן ווי אזוי דו וועסט זאגן שירה נאך א פאטש! בא גבריאל וסטרו על פיו. נא דיר א פאטש און ערשט זאג שירה! – קבל סטירה ואמור שירה! ודוק.

כגון זה. כי את זאת כבר ידעו חז"ל מתחילה שכוחו של דוד המלך לשיר להקב"ה אף פעם לא השתנה ומעולם לא הושפע מן המצב. שאלתם היתה רק איך מתאים לנגן ניגון של הלל במצב מדוכדך כזה, ולכאורה ראוי היה לו לחבר ניגון של כיסופין וציפיה לגאולה. על כך השיבו חז"ל שדוד הצליח להכיר בחסד הטמון בתוך הצרה, ובמקרה הזה שמי שרודף אותו אינו ממזר או עבד אלא בנו, וממילא נתעורר לבו לחבר ניגון של שמחה לכבודו יתברך.

טוב ה' לכל

אכן דוד המלך היה הראשון שהביע במילים מפורשות "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו", טובו של הקב"ה מתבטא בכל המצבים, וכמו כן רחמנותו הוא על כל מעשיו, ואפילו כשהקב"ה מזמן מצב שנראה כדינים, באמת הוא טוב, ואפילו כשהאדם חוטא והקב"ה מענישו על חטאו, הוא בעצם טוב.

דוד המלך הוא זה שהביא אור זה של התורה לעולם. עד לדוד המלך היה אור זה עלום, והנה בא הוא ואמר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו. הקב"ה טוב ומטיב בכל מצב שהוא, גם אם האדם חטא או נכשל באיזה עוון, שהרי דוד המלך עצמו נכשל בחטא (בגזירת שמים כפי שיבואר).

טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך

כך הביא בספח"ק "דגל מחנה אפרים" (פרשת חיי שרה) שדוד המלך ע"ה חיבר את הספר תהלים חמשה ספרים נגד חמשה חומשי תורה, כי בכל מה שעבר עליי,

לבאים אחרי לשיר שירה לה', מוכרח אני להיות אפוף צרות ולשיר לה' מתוך אותן צרות.

הללו את ה' בגבורותיו

הללו את ה' בגבורותיו – גם כשמידת הגבורה שולטת בעולם... אזכרה נגינתי בלילה – גם כשקשה וחשוך וכואב עד מאוד, אנגן אליך... מקצה הארץ אליך אקרא – מתוך המצבים הקשים ביותר, אמשיך לקרוא אליך בשירה וזמרה...

כשדוד המלך ברח מפני אבשלום, חיבר ניגון חדש לאור המצב הקשה, מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו, ולא סתם ניגון, אלא ניגון של שמחה – אתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי... לא אירא מרובות עם אשר סביב שתו עלי... לה' הישועה על עמך ברכתך סלה.

שאלו חז"ל (ברכות ז, ב): מזמור לדוד? קינה לדוד מיבעי ליה! ותירצו: אמר רבי שמעון בן אבישלום: משל למה הדבר דומה? לאדם שיצא עליו שטר חוב, קודם שפרעו היה עצב, לאחר שפרעו שמח. אף כן דוד, כיון שאמר לו הקב"ה (ש"ב יב, יא) הנני מקים עליך רעה מביתך, היה עצב, אמר: שמא עבד או ממזר הוא דלא חייס עלי. כיון דחזא דאבשלום הוא – שמח, משום הכי אמר מזמור.

וראיתי בספר "בית קלם" (ח"א) שהביא בשם הגה"צ רבי יוסף לייב נענעדיק הי"ד מתלמידי קלם שהעיר דבר נפלא: אנו רואים שלא הוקשה להם לחז"ל על עצם הדבר שדוד המלך חיבר ניגון חדש, וכל מה שהוקשה להם לא היה אלא מדוע חיבר ניגון של שמחה ולא ניגון שמתאים יותר למצב

ללמד תשובה ליחיד

ובכן, אחת ההבנות הנפלאות ביותר מתגלית דווקא ממה שנכשל בחטא, וכדאיאתא בדברי הזוה"ק שהובאו לעיל, שם מדובר בצער העמוק ביותר שהיה לדוד המלך, והוא כאשר נכשל בבת שבע. הלא צערו של צדיק כדוד המלך כשרודפים אותו וכדו' הוא כאין וכאפס לעומת הצער שיש לו כשהוא רואה שנכשל בחטא, כי כשנכשל בחטא הוא צער אמיתי ועמוק, שהרי הוא מכיר ויודע איזה צער החטא גורם להקב"ה ומה הוא מחולל בעולמות העליונים.

אך גם מתוך אותו צער אמר דוד המלך שירה לה', למנצח מזמור לדוד בבוא אליו נתן הנביא כאשר בא אל בת שבע. וסיבת הדבר כי דוד המלך הבין איזה לימוד עצום אפשר ללמוד מאותו חטא, והוא ענין התשובה. וכדאיאתא במסכת ע"ז (ד, ב): א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי: לא דוד ראוי לאותו מעשה, דכתיב: ולבי חלל בקרבי, אלא למה עשה? לומר לך, שאם חטא יחיד - אומרים לו: כלך אצל יחיד.

כשדוד המלך ראה שמזה יוכל ללמד תשובה ליחיד, שמח ואמר: הנה גם בצרה זו מתקיים "טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך". דוד חידש בזה שלא רק בצער גשמי שאינו אלא צער רגעי אפשר לראות את הטוב, אלא גם בצער רוחני שהוא עמוק מאוד, ואפילו בחטא כזה שהוא מן החמורות והאדם חושב שהוא בבחינת מעוות לא יוכל לתקן, אף בו אפשר לראות את הטוב, כי טובו של הקב"ה הוא ללא גבול ממש.

והנה כל פעם שציבור עובר איזה מעבר של צער וכאב, דוד המלך נחשב לו למורה דרך בענין זה ובתהילותיו ימצא

הוציא לידי גילוי אור נוסף שהיה עד אז מוסתר בתורה. ולכן היה מוכרח לעבור בכל הצרות והמצבים הקשים, כי אילו היו חייו נעימים בלי שום כאב ובלי שום חטא, כשהיה אומר שירה, היו אומרים לו: וכי חכמה היא לומר שירה כשהכל הולך טוב?! אכן קל מאוד לעמוד מן הצד ולומר בוודאי הוא טוב... יהיה טוב... הבה נראה אותך עובר במצבים קשים ואומר שירה...

לכן הוצרך דוד לעבור בכל המצבים הקשים כדי שיוכל לקיים תפקידו בשלמות ולומר לכל הרוצה: אני הייתי שם ואני יכול לומר לך ללא כל פקפוק שכל מה שהקב"ה עושה רק לטוב הוא עושה.

והאמת שכך אמר דוד בעצמו "טוב לי כי עָנִיתִי לַמֶּעַן אֲלַמֵּד חֻקֶיךָ". אמנם עוניתי והתייסרתי, אבל טוב לי כי עוניתי, וכל כך למה? למען אלמד חוקיך. דוד המלך אמר לנו שבכל מצב יש משהו ללמוד ממנו, וכשהאדם באמת לומד ממנו, הוא מגלה הבנה חדשה לדעת איך הקב"ה מנהל את העולם ואיך אנו צריכים להתנהג. והבנה זו נחשבת כנצחיות, שכן היא מקרבת את נשמתו לשורשה ואת כל העולם כולו אל תכליתו.

אמר דוד המלך: יש הבנות שאי-אפשר להשיגן רק על-ידי ענין של צער, ואם כן כשמסתכלים על מטרת הצער, רואים שהוא כולו טוב, כי על ידו אלמד חוקיך וממילא יחזרו אנשים בתשובה, וכשיחזרו בתשובה, יתקנו את נשמתם ויהיה להם טוב בזה העולם ובעולם הבא. אמר הקב"ה: כדאי לי שאצטער ויכאב לי כמו שנאמר קלני מראשי קלני מזרועי, ובלבד שיהיה טוב לישראל.

מכשול לגודל הקרבה, שלא יתנהגו כשורה ואז יופסד מהם הטוב ולא תתקיים תכלית הקמת המשכן. לכן הוצרכו לענין בקרובי אקדש כדי שהטוב יוכל לבוא אליהם באופן נגלה.

וזוהי תכלית מצות "ומקדשי תראו" בבתי מקדש מעט, כי הכלי לקבל את קרבת האלוקים הוא היראה, כי רק על ידי היראה מנצלים את המקום קדוש כראוי, ורק אז הוא נעשה כלי לקבלת כל הטובה. אמור מעתה: ההכנה להקמת המשכן היתה על ידי מכה חזקה מאוד, בקרובי אקדש. וכפי שהאזה"ח הק' מסביר, היה זה סדר מסודר מראש, כי רק על ידי היראה יש מקום לאהבה.

יראה עמוקה בנפש

והאמת שביראה יש יסוד נפלא שאפשר ללמוד מהמקובל בעולם החיצון. כשיש לאדם יראה חזקה מאוד מחמת איזה דבר מבהיל, נעשה לו מה שנקרא בימינו 'טראומה', והיינו שהדבר המבהיל נצרב לו כל-כך במוחו, עד שלבו לא יתן לו להתקרב אליו יותר ואף לא ללכת באותו מקום שאירע לו הדבר.

הן כל דבר יש לו שורש ברוחני, אלא שיש לו קליפה שמבקשת לגזול אותו לעצמה. ולמשל, ענין התענוג שורשו ברוחני, אך הסטרא אחרא מבקש לגזול אותו לעצמו, ולכן הוא מראה לאדם שהתענוג נמצא בגשם ובחומר. אף ביראה כך הוא. היראה היא מתנה נפלאה שהקב"ה נתן לאדם, כי כך לא יוכל להתקרב אל העבירה. וכבר תראה אדם שאינו מסוגל לחטוא, וזאת מפני שיש לו יראה עמוקה בלבו שמונעת

תשובה לצרתו. ובכן, דוד המלך ע"ה גילה לנו בענין כל צרה שנראית כרעה, שכל כמה שיוסיף להתקיים בו "למען אלמד חוקיך", כך תוסיף טובתו להתגלות.

והרי זה דומה לתלמיד שרבו מענישו כדי לעוררו להתחזק בלימודו, שכל עוד אין התלמיד מתעורר להתחזק, הטוב שבעונש עדיין נמצא בהסתר, ורק כשהוא מתחזק בלימודו, אז יוצא הטוב שבעונש מן הכוח אל הפועל. אף כאן, רק כשמקיימים למען אלמד חוקיך, רק אז הטוב שטמון בצרה יוצא לידי גילוי.

יראת ה' היא אוצרו

והנה אחד מן היסודות שאפשר ללמוד מצרה כזו, הוא ענין היראה. הן במעמד קבלת התורה אנו רואים, שחזן מהאבהה הגדולה שהקב"ה הראה לבני ישראל באמרו להם והייתם לי סגולה מכל העמים, ובגלותו להם כי התורה שהוא נתן להם, מתוקה היא מדבש ומנופת צופים, הוצרכו גם לענין היראה, ולכן הזהירם לבל יעלו ההרה, ונתן להם התורה באימה וביראה ברתת ובוזיע, עד שפרחה נשמתם לגודל היראה.

וכבר הרחיב האזה"ח הק' בטעם הדבר, כי בלי היראה לא יוכל האדם לקבל את התורה, כי לגודל הרגשת האהבה, יאמר שלום עלי נפשי ויעבור ח"ו על איסורי תורה. לכן זקוק האדם גם ליראה כדי שיהיה שמור מן החטא.

וכן הסביר כעין זה האזה"ח הק' ענין בקרובי אקדש שהיה בעת הקמת המשכן, כי היות שבא הקב"ה להשרות שכינתו בזה העולם ולגור בתוך בני ישראל, יכול לצאת

אותו מלחטוא.

היצר מסנוור את העיניים

אך מה עושה היצר הרע? הוא לוקח את היראה ומסיט אותה ממי שמחזיק את המקל - אל המקל עצמו, כך שמעתה יירא מהסיבה החיצונית אשר היא יראה שקרית במקום מהקב"ה.

והראיה שהיראה מהסיבה החיצונית היא יראה שקרית, שהרי כך פועלים המומחים לעקור את הטראומה מן האדם, וכגון אם יש לו טראומה מנסיעה באוטובוס משום שאירע לו שם מקרה רע, ימריצו אותו לנסוע באוטובוס שוב ושוב עד שתיעקר מלבו היראה מנסיעה באוטובוס, ואילו היתה זו יראה בריאה, מדוע ראוי לעקרה. אין זה אלא שיראה שקרית היא, והיראה האמיתית היא היראה מה' ומתורתו, מכל לא תעשה ומכל חשש עבירה.

זהו תמיד טכסיסו של היצר הרע, לסנוור את עיני האדם ולגרום אותם לראות כל דבר בלבושו החיצוני ולא בפנימיותו. אך כשהאדם פוקח את עיניו לראות את מי שעומד מאחורי המקל, הרי הוא מרוויח רווח עצום על ידי היראה, כאשר היא נמנע על ידה מלחטוא ומתחזק לקיים את התורה לאשורה, וכך הוא זוכה לנצחיות שהיא הטוב האמיתי.

נחם ה' אלוקינו את אבלי ציון

כך הם פני הדברים לאחר שהגיע אסון לעולם, ובזה ימצאו בני האדם נוחם לנפשם כאשר ייטיבו להסתכל על כל דבר בעינא פקיאח ולא במבט שטחי כעצת היצר. ולמשל, הלא ידוע שהצער שבפטירת אחד מן הקרובים, הוא צער עמוק מאוד, ואחת מהסיבות לכך, משום שרואים את עתידו המזהיר אשר בפתע פתאום

האלוקים עשה שיראו מלפניו

לו היינו רואים בחוש איך כל המספר לשון הרע או המסתכל הסתכלות אסורה, מיד נופל על הארץ ונופח את נשמתו, לא היה אדם מישראל מעיז לספר לשון הרע או להסתכל הסתכלות אסורה. ואכן בזמן הקמת המקדש, כשגילוי השכינה היה בעוצם גדול, הראה הקב"ה מה נעשה לעושה מעשה שלא כרצונו, בקרובי אקדש, וכל ישראל ישמעו ויראו ולא יזידון עוד.

וכן היה בזמן המקדש כאשר ראו ענשה של סוטה, איך היא מתה במיתה משונה. זה חיזק בקרב בני ישראל את היראה, עד שלא יכלו לחטוא. הנה האב רואה את בנו הקטן רצה לכביש הסואן ואינו יודע מה לעשות. הוא כבר ניסה ברכות וטובות ושום דבר לא הועיל לו. הילד פשוט אינו מבין. שוב ושוב הוא רץ לכביש. אומר לו איש החינוך: בעניינים אחרים אתה יכול להתנהג עמו ברכות, אך לא בענין של סכנה. מעתה כל אימת שתראה את בנך רץ לכביש, תן לו מכה חזקה. עשה כן פעם ופעמיים ותראה שאינו רץ יותר לכביש.

האלוקים עשה שיראו מלפניו (קהלת ג, יד), ואפילו כשהעולם שרוי בהסתר, כשהקב"ה רוצה לעורר את בני האדם, הוא מביא עליהם ענין של יראה. אכן בכל הספרים מבואר ששורש היראה הוא ברחמים גדולים, כי על ידי היראה מתעורר האדם להתקרב אל ה' ולהנצל מהפסד שני העולמות.

מבינים שעם פטירתו נסתלקה התגלות אלוקים מן העולם. צער גדול הוא זה, ולכן נעמדים ואומרים "יתגדל ויתקדש שמייה רבא", כי צריכים להשלים מה שנחסר בעולם. עד כה היה כאן יהודי בעל מאור פנים שדיבר דיבורי קודש וקיים מצוות, וכשנפטר מן העולם, צריכים אנו שיבוא מישהוא שישלימו.

אך יחד עם כן יש לזכור שהקב"ה בוודאי יסדר שמיד יבוא אחר ויגלה את אורו בעולם, כי אלמלא כן לא יוכל העולם להתקיים, וכך דור הולך ודור בא. אין זה סתם עוד דור שבא לעולם, אלא התגלות אלוקות היא שחוזרת ומתחדשת. המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, פטירת הצדיק דומה לשמש, כפי שהשמש כששבה לזרוח, חוזרת התגלותה, כך אורו של הקב"ה חוזר ומאיר גם לאחר פטירת הצדיק.

ויהי ערב ויהיה בוקר

כמה חיזוק קיבלתי כשמעתי את דברי האב של האברך הצעיר שנספה באסון מירון והותיר אלמנה צעירה. האב אמר במתיקות כזאת: מי הוא זה שנתן לאלמנה הצעירה חיים נעימים עד כה כאשר זימן לה את בעלה המיוחד והקימו יחד את ביתם בטובים ובנעימים, הלא הוא הקב"ה בכבודו ובעצמו. לא יתכן שהקב"ה יזניחנה. **בוודאי ימשיך ליתן לה חיים נעימים כבתחילה.**

ויהי ערב ויהי בוקר. אמנם בתחילה נעשה ערב, אבל מיד זורח אור חדש... קשה אמנם לתפוס זאת בשעת מעשה, כי המח שואל: איזה טוב יכול לצאת מזה. אבל היות שמדובר בטובו של הקב"ה אשר אינו מוגבל כלל, אין שום צורך להשיג כבר עכשיו

נקטע ולא ישוב. אך כל זה משום שמסתכלים על הלבוש החיצוני, כי הלבוש באמת נפסד, ה' נתן וה' לקח. אבל הבעש"ט הק' זי"ע הלא לימדנו שכאשר אנו רואים אדם עם חן ועם מידות טובות ויראת שמים, לא את הלבוש רואים, אלא רואים התגלמות טובו של הקב"ה. ברצונו של הקב"ה להראות לנו את טובו, צמצם את טובו והכניסו בגוף גשמי, ומעתה כשרואים את הלב הרחום של האדם, רואים את רחמנותו וטובו של הקב"ה כפי שכתב החובת הלבבות בשער הבטחון.

וכשמבינים זאת, מבינים גם שדבר זה לא ייפסק, והגם שאדם זה נפטר מן העולם, הקב"ה יוסיף לגלות טובו בעולם על-ידי גופים אחרים. והרי זה דומה למה שאמרו חז"ל (יומא לח, ב): "אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו, שנאמר וזרח השמש ובא השמש, עד שלא כתה שמשו של עלי וזחה שמשו של שמואל הרמתי", ומדוע הוא כן? כי הסיבה שיש צדיק בעולם היא מפני שהעולם זקוק לאורו של הקב"ה המתגלה דרך הצדיק. אומר הקב"ה: וכי בשביל שהזדקן צדיק זה והגיע זמנו להפטר מן העולם, אשנה את הסדר שאני מטיב לעולם?! לא ולא! אמשיך לגלות את אורי בעולם על-ידי צדיק אחר...

אמנם כן, היות שיש לנו לב בשר, יש לנו געגועים, ומוכרחים להתחזק. אבל עם מה עלינו להתחזק? עם האמת עלינו להתחזק! אומרים לנו חז"ל: **האור ימשיך להאיר, טובו של הקב"ה ימשיך לבוא עליכם...**

יתגדל ויתקדש שמייה רבה

כשאנו מתרגלים להסתכל על הפנימיות ולא על הלבוש החיצוני, אנו מבינים גם מה נעשה עם פטירת האדם. אנו

שהקב"ה רק מטיב ושחלק מן ההטבה הוא היראה, אשר מביא לידי אהבה, אז הוא יכול להיות מברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ועל ידי כן להמשיך חסדים נפלאים לעולם.

וזהו אורו של משיח, כי כשהמלך המשיח יתגלה, יראו עין בעין שהכל היה לטובה, ועכשיו אע"פ שאין רואים עדיין, עבודת האדם הוא להמשיך אורו של משיח, והוא להודות על כל המתרחש מתוך אמונה שהוא טוב.

מהולל אקרא ה'

כן פירש רש"י הפסוק (תהלים יח, ד) "מהולל אקרא ה' ומן אויבי אֲנֹשֵׁעַ" – "בהילולים אקרא ואתפלל לפניו תמיד, כלומר אף לפני התשועה אני מהלל, לפי שבטוח אני שאושע מאויבי".

דוד המלך לימד אותנו שאפשר כבר לומר הלל עכשיו וההלל לא יהיה לשוא. אין מרגישים זאת עדיין כי הלב כאוב, אבל אפשר להלל כי זה הוא האמת.

למען יזמרך כבוד ולא ידום

וכן אמר ה'תפארת שלמה' זיע"א שדוד המלך ע"ה חידש מדרגה יותר גבוהה משל אהרן הכהן שנאמר עליו "וידום אהרן", כי דוד המלך אמר "למען יזמרך כבוד ולא ידום"⁴.

נמצאנו אומרים שהקב"ה לימדנו זאת בהדרגה. בתחילה באמצעות דאהרן הכהן, שהיה ממידת הוד אשר כוחו להמתיק את

באיזה לבוש ישתמש עכשיו הקב"ה כדי להביאו.

לפשוט עקמומית שבלב

חז"ל אמרו (ברכות נט, א): לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב, שנאמר והאלוקים עשה שיראו מלפניו. אמר הרה"ק מקאריץ זיע"א: הדרך היא שמיד לאחר שהשמים מחשיכים על-ידי העבים והרעמים מרעישים בקול גדול, מתחיל לרדת גשמי ברכה.

להורות לך שלאחר שהקב"ה מביא איזה מאורע לעולם המעורר ישנים מתרדמתם וגורם להם לפשט את העקמומיות שבלב, מיד מתקיים בהם טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך, ואז מתגלה שהטוב הוא לא רק מה שבני ישראל זוכים ליראת שמים, אלא גם מה שנשלם תכלית המאורע, ואז בא טוב באתגליא.

אנו מבקשים ותגמלנו חסדים טובים, דהיינו טוב באתגליא. ובכן, עלינו לזכור שזוהי הדרך להמשיך עלינו טוב באתגליא, להכיר בכך שהיסורים הם טוב. וכמו שכתב האוה"ח הק' (פרשת ויגש) "סמא דיסורי קיבולי", כי כשהאדם מקבל את יסוריו מתוך ידיעה שהם טוב, הוא מעמיד את נפשו אל האמת.

כל עוד האדם חי בשקר או בכלבול (שהוא מקצת שקר), הרי הוא מרגיש שאינו מוצא לאן לפנות. אך כשהוא לומד תורה ומעמיד לאטו את נפשו אל מה שכתוב בה, דהיינו להתחזק ביראת שמים ולהבין

⁴ כשבא הרה"ח ר' ליפמאן מראדאמסק ז"ל להסתופף בצל רבו ה'שרף' מקאצק זי"ע, בקשו רבו שימסור לו מדברי חותנו הק' ה'תפארת שלמה' ואמר לו ווארט זה ושכחו הרה"ק מקאצק.

לחנוך בית מקדש מעט שנבנה ביגע ויזע. השיב דוד המלך: כי רגע באפו חיים ברצונו. כשאתה מסתכל רק על הרגע, אתה רואה את האף, ואז באמת יש מקום לשאול היתכן לשורר כעת שירה. אבל כשאתה מסתכל על התמונה הכוללת, אתה מגלה עד מהרה שמדובר בחיים ברצונו. רגע אחד של חרון אף, וכל החיים משופעים בטוב. הכל עטוף בטוב ותמיד חיים באותו טוב, והראיה שכאשר דבר אחד משתבש, מיד נבהלים ממנו. כשתופסים ענין זה, יכולים שפיר לשורר "למען יזמך כבוד ולא ידום ה' אלוקי לעולם אודך".

תפילתנו שמעתה יביא עלינו הקב"ה אך טוב וחסד גלויים ויגאלנו גאולה שלמה במהרה בימינו אמן.

הדינים, אז קיים על ידי תפיסה בפלך השתיקה. ואחר כך באמצעות דוד המלך שהיה בדחנא דמלכא, וגילה לו הקב"ה אור חדש זה משום שרצה שאף אנו נוכל להחזיק בו, להתרפק על ספר התהלים שלו ולהודות להקב"ה גם בשעותנו הקשות ברוך אתה ה' דיין האמת.

כי רגע באפו חיים ברצונו

ובענין שירת דוד המלך "למען יזמך כבוד ולא ידום", אנו מוצאים באותו פרק כתוב: "כי רגע באפו חיים ברצונו". אנשים רואים אותו משורר להקב"ה ושואלים: היתכן?! הלא הכאב חודר לעמקי הנפש, הלא מדובר בצרה שנטפלה לך כשהתחלת לנגן "מזמור שיר חנוכת הבית", כשבאת

יום רביעי פרשת במדבר – א' סיון ה'תשפ"א

החיוב לאהוב כל יהודי והדרך להגיע לזה

אמר על כך הגר"ש פינקוס: כסבורים אתם שמדובר בעובדא כואבת?! לא ולא, מדובר בעובדא מרנינה. עובדא זו מוכיחה לנו יותר מכל שהתורה מחוללת מהפך רק בלב היהודי, אך בלב הגוי אינה פועלת מאומה. הוא יכול ללמוד וללמוד ולהימנות על בחירי הישיבה, ועם כל זה בין רגע יסיר ממנו את כל הסממנים ויבחר בחיי הפקר... הוא מה שגילה לנו האוה"ח הק': כשהאדם הולך לקבל את התורה, עליו לכוון תחילה את לבו, כי אם לא יהיה לו לב, התורה תעטוף את לבו רק מבחוץ ולא תצליח לשנותו. בשביל להשתנות על ידי התורה, צריך האדם שיהיה לבו נקי מכל הדברים שבין אדם לחבירו, שנאת הבריות, קנאה, תחרות ומשטמה. זהו ההכנה לקבלת התורה, לנקות את הלב, כי כשהלב גדוש בטינוף, לא יהיה לא הבנת התורה ולא זכרון התורה ולא חמימות התורה. אפס!

זרע אברהם נבוהים מן המלאכים

בספה"ק "ישמח ישראל" (לשבועות) הביא מדרש בזה הלשון (שמו"ר יתרו): בשעה שעלה משה למרום [לקבל את התורה] בקשו מלאכי השרת לפגוע בו, עשה בו הקב"ה קלסטורין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה: אי אתם מתיבישין הימנו?! לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו?!

לב טהור ברא לי אלוקים

בשיעור הקודם למדנו שבני ישראל נעשו מוכנים וראויים לקבלת התורה כאשר באו להר סיני בראש חודש סיון ועמדו שם כאיש אחד בלב אחד.

ובאוה"ח הק' (פרשת דברים) מונה ט' דברים שהאדם צריך לקנות כדי להצליח בתורה ובעבודת ה', ומסמיק אותם על לשון הפסוק "בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב".

והדבר השביעי הוא "שיהיה לו לב טהור ונקי כדרך שהתפלל דוד (תהלים נא) לב טהור ברא לי אלוקים וגו', וירחיק ממנו שנאת הבריות והקנאה ותחרות וְהַמְשַׁטְמָה, והוא מה שרמז באומריו 'ולבן', שיהיה לו לב טהור שיתייחס לטהרה כינוי זה של לבן".

השקדן שיצא לתרבות רעה

בערוב ימיו של הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל היה מעשה בבחור אחד שקדן ולמדן, מטובי התלמידים באחת הישיבות המצויינות, שחקרו אחר ייחוסו ונודע שהוא גוי לכל דבר וענין. באו רבנים יהודיע לו על כך כדי שיידע שהוא יכול לקום וללכת, ושאם ירצה להצטרף לעם ה', יצטרך לקבל עליו גירות. כשהבחור שמע על כך, נתן תודה, הסיר את הכיפה מעל ראשו, ויצא לתרבות רעה.

משה צעסיס המגיד מטשודנוב זיע"א (תלמידו של ה'תולדות' ועוד) והכין את עצמו בבית הכנסת לקראת תפילת שחרית. באמצע ההכנות ניגש אליו יהודי פשוט וביקש ממנו במפגיע שיעשה לו איזו טובה. הראה לו הרה"ק מקאמינקא בידו: לא עכשיו! לאחר התפילה, נוכל לדבר...

הבחין בכך רבו המגיד מטשודנוב, קרא לו ושאל לפשר הדברים. כשאמר לו שהלה ביקש ממנו טובה ודחה אותו לאחר התפילה, אמר לו רבו: איתא במדרש⁵ שבשמים יש מלאך בעל אלף פיות, ובכל פה יש לו אלף לשונות, ובכל לשון הוא משבח ואומר שירה לפני הקב"ה. כך ששירתו של אותו מלאך עולה בכמותה על כל השירות והתשבחות שבני האדם אומרים לפני הקב"ה. ומעתה אשאלך: אם יש בשמים מלאכים כאלה, מה ערך יש לשירות ותשבחות שאדם אומר בזה העולם? התשובה היא, שמעלתו של היהודי על פני המלאך היא, במה שהוא יכול להטיב ליהודי אחר, מה שאין המלאך יכול לעשות כן. אמור מעתה: מי שמטיב ליהודי אחר ואחר-כך אומר שירה, שירתו עולה על שירת המלאכים.

הפטיר רבו מתוך תוכחת מגולה מאהבה מסותרת: אבל אם בא אליך יהודי לבקש ממך טובה ואתה דוחה אותו לאחר התפילה, אם כן אין לך שום מעלה על המלאכים, ואם כן איזה צורך יש בשירתך...

הכנה לתפילה על ידי גמילות חסד

הנה לימדנו צדיק זה, שכפי שיכול האדם להכין עצמו לתפילתו על-ידי לימוד

ביאר ה'ישמח ישראל' בשם אביו הרה"ק **רבי יחיאל מאלכסנדר** זיע"א: התורה אינה יכולה להינתן אלא לבעלי מדות טובות. אם אין לו לאדם מדות טובות, הגם שילמד את התורה יומם ולילה, הלא היא תצוף עליו רק מלמעלה, אך לא תיכנס בנפשו פנימה. אמנם בני ישראל זוכים לקבל את התורה מפני שהם מזרע אברהם שהכניס את המלאכים לביתו מה שמוכיח שיש לו מדות טובות.

לכן עשה הקב"ה את קלסתר פניו של משה כקלסתר פניו של אברהם אבינו, לא כדי להערים על המלאכים עשה זאת, אלא כדי להראות להם שהתורה אכן ראויה להם באשר הם בני אברהם שאירח את המלאכים. ואילו למלאכים אין התורה ראויה, שהרי עכשיו כשמשה רבינו עלה אליהם, ביקשו לפגוע בו, היפך ממה שאברהם עשה כשהם באו אליו.

הפלא ופלא! הקב"ה רמז למלאכים בהחליפו את קלסתר פניו של משה, שזרע אברהם נמצאים במדרגה יותר גבוהה מהם, ולכן הם ראויים לקבלת התורה יותר מהם. ובנוגע לדידן, אם לא נעבוד על לבנו לזכך את מדותנו ולהסיר כל קנאה ותחרות ושנאת חינוס מן הלב, לא נהיה ראויים לקבלת התורה...

ואני בצדק אחזה פניך

ובספר "אמרות טהורות"⁵ ציין לזה עובדא: מעשה בהרה"ק **רבי שמואל מקאמינקא** זיע"א שנסע אל רבו הרה"ק רבי

⁵ לקט מדברות ומכתבי קודש של האדמו"ר מראחמסטריווקא – ארה"ב שליט"א.

⁶ ראה 'ראשית חכמה' שער האהבה פ"י (יא) בשם ספרי המגידים.

נברא בשביל לשמש את קונו, הלא יש לו תרי"ג מצוות שהוא צריך לעבוד עליהן כל ימי חייו, וחוצץ מזה, הקב"ה הכניסו בעולם שיש בו עוד יהודים אשר הגם שהם פרודים זה מזה בגופים, וכל אחד גר במקום אחר ומדבר בשפה אחרת, מצד הנשמות אחד הן, והטיל עליו תפקיד מיוחד לחזור ולאחד את כל הנשמות שנפרדו בגופים.

מעתה נבין מדוע אין שייך אצל המלאך שהאחד יטיב לחבירו, כי כשאנו מדברים על עשיית טובות אחד לשני, אין הכוונה במעשה היבש בלבד, אלא מדובר בחיבור שנעשה בין הנשמות על ידי התעוררות האהבה מזה לזה ועל ידי ההקרבה שהאחד מקריב לשני שזהו התכלית שלהם, ואם כן מה שייך עשיית טובות אצל המלאך, והרי אין אצלם שום תכלית לאחד שני מלאכים זה עם זה.

החילוק בין שירת המלאכים לשירת היהודי

מעתה נבין החילוק בין שירת ישראל לשירת המלאכים, כי הנה כשהמלאך אומר שירה, הוא לבדו אומר שירה, ואע"פ שהוא מצטרף למלאך אחר, אין שירתו נעשית מעולה יותר, אלא הם נחשבים כשני מלאכים נפרדים שכל אחד אומר שירה לבדו. מה שאין כן שני יהודים שמטיבים זה עם זה, שנשמותיהן נעשות אחת, ועכשיו כשבאים ואומרים שירה, אין לשירה זו דוגמא למעלה שהרי בוקעת משתי נשמות שנעשו אחת, וכשהאדם מקשר את עצמו לכל בית ישראל

דף גמרא או על-ידי התבוננות כפי שהיו החסידים הראשונים נוהגים לשהות שעה אחת, כך יכול האדם להכין עצמו לתפילתו על-ידי עשיית טובה ליהודי. היו אמנם חסידים ותיקים שהרבו לעשות טובות לאחרים קודם התפילה, אבל גם אם לא יחפש האדם לעשות טובות, כל שנודמן הדבר לידו, אל לו לחשוש שמא יסיח בזה דעתו מן התפילה, אלא להיפך, יבין שבזה הוא מכין את עצמו לתפילתו, כי דייקא על-ידי כך תהיינה השירות ותשבחות שלו במדרגה יותר נעלית.

אמר האדמו"ר מרחמסטריווקא-ארה"ב שליט"א להסביר בעובדא זו את דברי ה'ישמח ישראל'. כשמלאכי מעלה טענו מה אנוש כי תזכרנו תנה הודך על השמים, השיב להם הקב"ה: וכי התורה שייכת לכם?! הרי אינכם יכולים להטיב זה לזה כי לא נוצרתם מחומר. הם יכולים להטיב זה לזה, להם נאה ולהם יאה לקבל את התורה.

החילוק בין מלאך ליהודי

נעמיק יותר: מהות המלאך אינו אלא שליחות לקיים דבר מסויים שבעבורו נשלח, וכן אמרו חז"ל שלפי שאין המלאך עושה שתי שליחויות, הוצרכו לשלושה מלאכים, אחד לבשר את שרה, אחד למלט את לוט, ואחד להפוך את סדום⁷. והיות שכך, כל מלאך חי בעולם שלו ואין לו שום שייכות לעבודה אחרת, וכיון שהוא מקיים את שליחותו האחת והיחידה, הוא מתבטל. לעומת כן, היהודי, שאע"פ שגם הוא

⁷ ראה 'גור אריה' למהר"ל מפראג פרשת וירא (יה, ב).

השכינה שבשני מבראשון.

וכן הביא בספה"ק 'בית אהרן' (ליקוטים) בשם שו"ת הרדב"ז (ח"ג סי' תע"ב), שכמו שיש ענין גדול ללמוד מה שלבו חפץ ובמקום שלבו חפץ, כך יש ענין גדול להתפלל עם מי שלבו חפץ, כי אז האהבה שוררת ביניהם והתפילה בוקעת מנשמות מאוחדות⁹.

עכ"פ היוצא מכל זה שהחפץ להיות כלי מוכן לקבלת התורה, עליו להגביר בלבו האהבה לכל בית ישראל כדי שיהיו מחובר לכמה שיותר אנשים מישראל.

מצד הנשמה כל נשמות ישראל חד

הן

ועתה אל חלק העבודה: הנה הגם שכל נשמות ישראל אחת הן, היות שנמצאות בגופים שונים, קשה עד מאוד להתאחד. אולם רצון ה' הוא שיישרו את השקפתם ועל ידי כן יתאחדו, והיינו שיאמר כל אחד שרואה שיש לו חילוקי דעות עם חבירו: "הלא כל זה הוא מצד הגוף, כי מצד הנשמה אחד אנחנו, ואם כן אתעלם מן הגוף ואביט

קודם תפילתו, אזי השירות והתשכחות שלו בוקעות מכל נשמות ישראל כאחת.

המגיד מטשודנוב אמר לתלמידו: מה שתיקן האריז"ל לקבל קודם התפילה "מצות עשה דואהבת לרעך כמוך"⁸, הוא כדי ליצור מציאות חדשה שנחוצה לתפילה עד מאוד, כי בלעדיה אין שום מעלה לשירותיו של האדם על פני שירת המלאכים. וכיון שנודמן לך לקיים דבר זה במעשה, מה לך שתדחננו על הסף, והרי על ידו תהיה תפילתך הרבה יותר טוב.

כפי שהתפילה במנין עדיפה על פני תפילה ביחידות כי בתפילה במנין יש השראת השכינה, כך תפילה על ידי אחדות הנשמות עדיפה על פני תפילה של כל נשמה בנפרד⁹. וכבר אפשר שיתפללו עשרה אנשים בבית אחד ולא יכירו ולא יאהבו זה את זה, וכנגד זה עשרה אנשים שייטיבו אחד לשני ויגבירו בלבם את האהבה זה לזה, שבוודאי עדיף הוא בהרבה. ויתכן לומר שאם יש שני בתי כנסת, באחד מתפללים אלף אנשים שאינם אוהבים זה את זה, ובשני מתפללים עשרה שאוהבים זה את זה, גדולה השראת

⁸ הובא במגן אברהם סי' מו. וראה לשון מהרז"ז ז"ל בהקדמתו לשער הכוונות בשם רבו: קודם שהאדם יסדר תפילתו בבית הכנסת, צריך שיקבל עליו מצוות "ואהבת לרעך כמוך", ויכוון לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו, כי על ידי זה תעלה תפילתו כלולה מכל תפילות ישראל, ותוכל לעלות למעלה ולעשות פרי.

⁹ מבוואר בספרי קודש רבים שמעלת תפילה בציבור היא, כשמתפללים מתוך אחדות ואהבת ישראל. ראה לדוגמא לשון ספה"ק 'בית אהרן' בכמה מקומות. ב'סדר היום' כותב: ולהתאמץ בכל כחו להתפלל עם הציבור כי הן אחת כל"י, היינו להתאחד בכל כללות ישראל במצות ואהבת לרעך וגו' קודם התפילה. וכן כתב במכתב קודשו לחסידיו באה"ק תובכ"א לכבוד חג הפסח: אליהם נאמר שיתייחדו מאחד לאחד, בלב אחד, בעבודה שבלב זו תפילה, שהיא מהדברים העומדין ומעמידים את האדם ברומו של עולם, כמאמר ואהבת לרעך כמוך קודם כל תפילה וזה נקרא תפילה בצבור.

¹⁰ המו"ל מוסיפים שם ב'בית אהרן': והיה מצוה אדומ"ר ז"ל לאנ"ש לרשום הדברים האלו המועתקים מתשובת הרדב"ז ומספר החינוך הנ"ל (פרשת בא במצות ועצם לא תשברו בו) לחקקם על לוח לבם. ואמר כי המה כללים גדולים וכל עניני חסידות.

ותחרות. לעומת כן, בני ישראל, דווקא מפני שדעותיהם אינן שוות ויש להם סיבה לקנאה ותחרות, טמון בהם כח גדול להגיע לאהבה בין זה לזה ולהתאחד זה עם זה. יאמר האדם: אילו אשאר בעולם הגשמי, הלא בהכרח אשאר נפרד משאר בני ישראל, אבל מי ביקש ממני להסתכל על עצמי כעל גוף, והרי באמת נשמה אני, וכיון שכן אני יכול להתאחד עם כל בני ישראל בלי יוצא מן הכלל.

וזו עצה נפלאה היא, כי אע"פ שפלוגי עשה לו עוול, יאמר: לא לי עשה עוול אלא לגופי, ולא הוא עשה את העוול, אלא גופו עשאו. הלבוש החיצוני עשה עוול ללבוש החיצוני שלי. נו, שיריבו שני הלבושים החיצוניים זה עם זה. מה אתה רוצה ממני? אני חי בשלום עם פלוגי...

עבודה רבה היא, אך כדאי להשקיע בה, כי בלעדיה אי-אפשר לזכות לקבלת התורה. וכאן המקום לפרט מעט: יש הרבה מחלוקות שהמעורבים בהם סבורים שהיא לשם שמים ושהקב"ה מרוויח ממנה דבר. סתם עצת היצר היא. אין לה שום שייכות לא לרוחניות ולא לאמת. טעות היא שבני אדם עושים וצריך לעקור אותה, שהרי מחויבים אנו להדבק באמת שהיא חותמו של הקב"ה. אכן יש מושג של מחלוקת לשם שמים, אמנם לשם כך צריך התבוננות רבה מתוך ישוב הדעת, ודעת תורה וכתפיים רחבות וכולי האי ואולי... כי בדרך כלל לבן אדם שאינו מזוכך לגמרי מתערבים פניות (בלשון המעטה) וסיבות אחרות גם כשהסיבה העיקרית הינה כבוד שמים, או כבוד רבו שחביב עליו ככבוד שמים. צריך חשבון הנפש עמוק כדי לגשת לדבר נורא

רק על הנשמה", ומתוך השקפה זו, יוקל עליהם להסיר טינה מלבם ולאהוב זה את זה. כשהמלאכים טענו "מה אנוש כי תזכרנו תנה הודך על השמים", השיב להם משה (שבת פט, א): אב ואם יש לכם?! קנאה יש ביניכם?! יצר הרע יש ביניכם?! והנה מקופיא הפירוש הוא שנתכוון לומר שמחמת חומריותנו זקוקים אנו לתורה, מה שאין כן המלאכים שהם רוחניים ואינם זקוקים לה.

אך למען האמת הפירוש הוא כזה: לנו יש גם גוף וגם נשמה. מצד אחד יש לנו גוף שגורם לקנאה ושנאה, ומצד שני, כשאנו מתגברים על הקנאה ושנאה, אנו נעשים יותר רוחניים ממכם, ואז אנו נעשים מאוחדים זה עם זה, מה שאתם אינכם יכולים להגיע לזה, כי במהותכם אתם פרודים זה מזה ולא יועיל לכם כל הטובות שתעשו אחד לשני. נמצא שהתורה אינה מיועדת לכם, לא רק מפני שאין לכם מה לעבוד, אלא מפני שהעבודה לא תועיל לכם, כי כל מה תעשו לא יועיל לכם לחבר מלאך אחד אל השני.

גם להתנוסם

על האדם לדעת שכל סיבה לפירוד לבבות, היא סיבה להתעלות רוחנית, כי על ידי שיתגבר עליה, יתאחד עם חבירו מישראל ויתעלה עד מאוד. כי כן יסד מלכו של עולם שיהיה זה לעומת זה, דהיינו שדווקא מתוך הנסיון יוכל האדם להתעלות ולהתגדל, ולכן אמרו שכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו.

המלאך, היות שאינו יכול להתאחד עם מלאכים אחרים, לכן אין לו קנאה

כזה.

ישראל' מאלכסנדר זי"ע, היה נוהג לבקש מרבו מדי שנה בערב ראש השנה שיגלה לו את סוד התקיעות, אך הצדיק סירב לבקשתו ולא גילה לו. בשנתו האחרונה של הצדיק, אמר לו הצדיק: הפעם אענה לבקשתך, בא ואגלה לך את סוד התקיעות. הסוד הוא לאהוב כל יהודי. שמא תחשוב שכוונתי לאהוב את היהודי שמתפלל כל יום?! יישר כח לך! בשביל זה אינך צריך אותי. שמא תחשוב שכוונתי ליהודי שמתפלל לכל הפחות תפילה אחת בשבת קודש?! יישר כח לך! שמא תאמר שכוונתי למי שמתפלל לכל הפחות תפילה אחת ביום הכיפורים?! יישר כח לך!

והמשיך ה'ישמח ישראל': כוונתי ליהודי זה שיוצא מביתו ביום הכיפורים ואינו יודע בחייכון וביומיכון, וכשרואה שכל החנויות נעולות על מסגר ובריח, הוא שואל על מה ולמה, ואומרים לו: היום הוא יום המשפט! ואז הוא רץ לביתו ואומר לאשתו: שמעתי שהיום הוא יום המשפט, הבה ונלך לבית הכנסת. ואשתו משיבה לו: הלא טרם בישלנו ארוחה טובה עבור סעודת היום, והלא החנויות סגורות ואין לנו מה לבשל. מיד נוטל האישה את רובה הציד שלו, מתיישב על הסוס ויוצא ליער. ביער הוא צד ארנבת ובא לביתו ונותנה לאשתו לבשל אותה לסעודת היום. ואחר כך הוא נוטל תער ומספר את ראשו שהרי אין זה מכבוד בית הכנסת להכנס בו בשיער מגודל, ואחר כך הוא אוכל את הארנבת לסעודת היום, ואז הוא בא עם אשתו רכובים על הסוס עד לפתח

לא תשנא את אחיך בלבבך

ואף גם אחר חשבון מדוקדק עם נפשו עד שברור לו שכוונתו טהורה לשמים, ומעשיו רצויים לפני המקום, או משום שמותר לו לעמוד על ממונו שלא תיגזל, עדיין לא הותרה הרצועה לשנא. "לא תשנא את אחיך בלבבך" הינו לאו דאורייתא כמו אכילת נבלות וטרפות!

והנחש היה ערום מכל חית השדה

יבוא אחר ויאמר: לא, איני שונא אותו ח"ו בגלל שיש לו דעה אחרת, אך אני מחויב למחות כנגדו בכל דרך אפשרית משום שעשה עוול למורי ורבי או מפני שביישו. אני יוצא לכבוד ה' ולתורתו כדי להגן על ראי ה'.

הנה תחילה לכל, צריך להתבונן כאמור לעיל יאמר ללבו ונפשו: האם אתה מתכוון לכבוד ה' באמת? האם אינך מתכוון לכבודך ולכבוד הפירמה שלך? ובכל זאת גם אם אמצא שאני באמת מתכוון לכבוד שמים ומשום שפלוני עשה מעשה חמור ביותר בפגעו באיש האלוקים וכעת רצוני לקיים הפסוק אוהבי ה' שנאו רע, נספר לך מעשה שהיה כפי שנדפס בספר "בישישים חכמה"¹¹, כדי שתראה איך היו הצדיקים יראי ה' מתייחסים לדבר מעין זה.

אהבת ישראל כיצד? – סוד

התקיעות

הרה"ח אברהם מאיר מווארשא ז"ל, בעל התוקע בבית מדרשו של ה'ישמח

¹¹ ליקוט מכתביו וספריו של הרה"צ רבי נח גד וינטראב זצ"ל, תלמיד נאמן ומקושר להרה"ק ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר ולרבי אלימלך מנחם מענדיל מסטריקוב זי"ע.

להיות בכעס. אפשר אמנם לומר זאת ברתיות הדם, אבל לא להיות בכעס. כי אם יהיה בכעס, קל יהיה ליצרו הרע למשוך אותו אל רשתו ולגרום לו לשנוא את בני ישראל, ולא רק אלו שעושים עבירות חמורות, אלא גם את כל מי שאינו חושב כמותו.

להיפך, צריך להסתכל על החוטאים במבט של רחמנות, וכפי שהובא בשיעור הקודם מהרה"ק מקאריץ זיע"א שעליו להגביר את האהבה בלבו כלפי אותה נשמה, ותוך כדי להגביר השנאה כלפי החטא, ואז ישפיע על פלוני לחזור בתשובה.

המציאות היא שהשנאה שיש לבני אדם כלפי אחרים נובעת ממה שאינם יכולים לסבול שאינם חושבים כמותם, וזה מה שגורם להם גם לשנוא אנשים כשרים שכל חטאם הוא שחושבים אחרת מהם. יאמר כל אחד לעצמו: אע"פ שאני סבור שפלוני טועה, אין לי שום סיבה לשנוא אותו.

הכל טובב על ציר האמונה

אכן מי שאין לו אמונה סבור בכל עת שפלוני לוקח לו את שלו, ומזה הוא בא לקנאה ושנאה, נקימה ונטירה. הרי זה דומה למי שיש לו חנות ובאחד הימים בא אחר ופתח חנות כעין זו ממש על ידו, כי אם יהודי מאמין הוא, יאמר: "מי שפירנס אותי עד היום, ימשיך לפרנס אותי גם עתה... לא יתכן שהקב"ה יזניח אותי רק בגלל שפלוני החליט לפתוח כאן חנות...". גופו אמנם זועק: "היתכן?! הלא אני עזרתי לו כשהיה צריך לקום על רגליו, ועכשיו הוא מחזיר לי רעה תחת טובה ומשיג את גבולי...". אבל נשמתו משיבה: "לא, לא, הקב"ה פירנס

בית הכנסת. כשנכנס בעד הפתח הוא אומר: "רבנו של עולם, הלא ידעת שלא לימדו אותי כלום, ואין לי בשביל מה להיות כאן", ומיד הוא חוזר על עקבותיו ושב לביתו. "יהודי כזה צריך לאהוב", הפטיר הרבי, "וזהו סוד התקיעות".

אמר בעל התוקע לרבו: "רבי! יהודי כזה אתם תוכלו לאהוב". הביט בו רבו ברוגזה ושאל: "מדוע אם-כן ביקשת לדעת את סוד התקיעות? אך ורק כדי לרמות אותי?!"... עד כאן המעשה.

אוהבי ה' שנוא רע

הנה כי כן, אם פלוני עשה עוולה, צריך להתרחק מהעוולה, צריך לדבר כנגדה, צריך להבין את חומרתה, ואף להזהר שלא לדבר עם פלוני כדי שלא לשמוע את דיבורי הרעל שלו או ללמוד ממעשיו ח"ו. אם פלוני למשל מתלוצץ מיראי ה', וכי צריך אני לדבר אתו או ליתן לילדיי לדבר אתו?! הלא זה יפגע בי ובילדיי. אין הכי נמי, אסור להתקרב למקום סכנה. כמו כן אם רואה האדם שלפלוני יש השקפה מעוותת שגורמת לו לעבור על איסורי תורה, מותר לו, ואף מחויב הוא, להסביר לילדיו שהשקפתו של פלוני מסוכנת מאוד ואשר לכן צריך להזהר שלא לדבר עמו. הוא צריך לומר זאת בהחלטיות ולא כמגמגם, כי חובה יש לו לשנוא את הרע ולהשניא אותו על בניו ועל תלמידיו, וכה יאמר להם: כל העושה כמעשיו של פלוני גורם צער גדול לשכינה, וכל שאינו עושה כמעשיו, גורם נחת רוח לשכינה.

אבל כל זה נחשב עדיין בכלל חילוקי דעות. שהרי את כל זה אפשר לומר בלי

כך? מדוע אתה עושה מעשים פזיזים שאין להם שום צדק?

הן גם בענייני ממון הוא כך. בדרך כלל כשאחד רואה שפלוגי הולך לגזלו ממון, הוא מתחיל לעשות מעשים פזיזים שרק מחמירים את המצב ולא פותרים אותו. למה הוא כך? משום שהוא נעשה בהול על ממונו, ומחמת בהילותו, הוא מאבד את עשתונותו ונעשה בכעס וברוגז וממילא אין דעתו מיושבת לעשות את מה שצריך לעשות.

יכולים לראות בחוש שכל המעשים האלה רק מחמירים את המצב. הלא אתה רואה שכל כמה שאתה מגביר את מלחמתך, מצטרפים עוד אנשים לפלוגי. מדוע אם כן אינך לומד לקח ומפסיק להשתולל בלי דעת?

לתאווה יבקש נפרד

לסיום נביא עוד מדברי ה'ישמח ישראל' (פרשת פקודי): כשהאיש הישראלי נפרד מבני ישראל, הטומאה שורה עליו. מה שאין כן כשהוא מחובר לבני ישראל, כי אז הטומאה לא תשלוט עליו, כי טומאה דחוייה היא בצבור. והסמך את דבריו על לשון הפסוק במשלי (יח, א) "לתאווה יבקש נפרד". כשהאדם נפרד, התאוות הטמאות שולטות עליו, וסיבת הדבר כי כשהוא נפרד, הוא מגביר את כח גופו וממילא התאוות שולטות עליו. מה שאין כן כשהוא מחובר, כי אז הוא מגביר את נשמתו וממילא אין התאוות שולטות עליו.

זוהי תורתו של הקב"ה – דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. זוהי האמת ואין צריך להיבהל מאחרים...

אותי עד עכשיו, והוא ימשיך לפרנסני..." שמעתי את אביו של אחד מהאברכים שנספו באסון מירון, איך שהוא מדבר בביטול נפלא להקב"ה, וכה אמר: הקב"ה הלא הטיב עמדי עד עכשיו, וללא ספק ימשיך להטיב עמדי מעתה ואילך. ואף האלמנה הצעירה שנשארה עם ילד קטן, מי נתן לה את חייה המתוקים עד עכשיו? הלא הקב"ה הוא זה שנתנם לה, ואם כן בוודאי ימשיך ליתן לה חיים מתוקים...

האב לא אמר זאת בבכיה, אלא בנעימות נפלאה. מדרגה של אמונה. הוא הבין שהכל לבושים בלבד, ואין להקב"ה שום מעצור להטיב עם האדם בהחלפת לבושים.

חמול על נפשך

אפילו כשיש מחלוקת בין הצדיקים, למה לשנוא? למה? הרי סכנה שאין כדוגמתה היא! וכבר אמר הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א בענין החתולים שהסתובבו אצלו בביתו, שהם גלגולים של אותן נשמות בדורות הראשונים שהתרוצצו בין הצדיקים להבעיר את אש המחלוקת, אשר למרות שכבר עבר הרבה שנים מאז, טרם זכו לבוא אל תיקונן.

יטען האדם: מה אעשה ואני רואה איך אנשים נסחפים אחר ההשפקה העקומה של בעל דבבי ומוכרחים לעצור את הסחף. אך על זה כבר אמרנו, מותר לך לקום ולומר ששיטתו של פלוגי עקומה. יכול אתה להיות ברור בהשקפתך ואפילו לחתוך בסכינא חריפא, זהו טוב וזה אינו טוב, זהו מקום קדוש, וזה לא. אבל מדוע אתה בהול כל-

יום המישי פרשת במדבר – ב' סיון ה'תשפ"א

סגולת נשמת היהודי להצליח בתורה

והייתם לי סגולה

הכתוב: והייתם לי סגולה מכל העמים, כי אין פעולה טובה יוצאה אלא מידיכם, שאין סגולת התורה והמצוות אלא מכם.

ובהמשך מבאר האוה"ח הק' החילוק בין ישראל לגוי, כי שורשם של זרע אברהם יצחק ויעקב הוא בקדושה, ולעומת כן שורשם של זרע עשו וישמעאל הוא בטומאה. ובזה ביאר מה שאמרו כשהקב"ה חזר עליהם ליתן להם התורה – כל עצמו של אביהם לסטים היה וכו', נתכוונו בזה שזהו מהותם ואם כן לא יתכן שיתנהגו על-פי התורה.

כי הם חיינו ואורך ימינו

נמצאנו אומרים: כשהקב"ה בא לדבר אל בני ישראל כדי שירצו לקבל את התורה, אמר להם שני דברים: הראשון, התורה תשפיע עליכם כפי שאינה יכולה להשפיע על אומות העולם. ולמשל, כשאתם תלמדו את התורה תשיגו חיות, וכשהגויים ילמדו תורה, ישיגו מיתה. והשני, דעו לכם שיש לכם מהות אחרת משל אומות העולם – והייתם לי סגולה מכל העמים.

וכשמתבוננים, יש בזה רעיון נפלא. אומרים לו ליהודי: היות שמהותך שונה מהגוי, אע"פ שאתה נראה כפי שאתה נראה, ואע"פ שפגמת הרבה ר"ל, סוף כל סוף יהודי אתה, ולכן כשאתה לומד תורה, יוצא מזה תוצאה נפלאה שאי-אפשר לתפוס אותה

ביום זה הנקרא יום המיוחס דיבר עמנו הקב"ה ואמר: ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ. מפרש האוה"ח הק': והייתם לי סגולה - הכוונה בזה היא, כי כשם שהסגולה הוא דבר שאינו כפי הטבע, כי הלא תמצא כי יש עשב שטבעו קר וסגולתו לרפאות חולי הקרירות, וכן יש עשב חם וכו', וזה אינו כפי הטבע אלא דבר סגולה, וכמו כן מבטיחם ה' שיהיו סגולה גם שלא כפי המשוער.

ומבאר האוה"ח הק': ויש הרבה ענפים בהבטחה זו, ראשונה על דרך אומרים ז"ל (שבת סג, א) "חשב אדם מישראל לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, נותנים לו שכר כאלו עשאה", ולא כן בעבירה, ובאומות אינו כן אלא להיפך (כפי שהביאו התוספות במסכת קידושין דף ט"ל מדברי הירושלמי). ואין זה מהנשער כפי השכל, ממה נפשך אם המחשבה תעשה דבר, אם כן תעשה בחושב רע, ואם לא תעשה אלא בבחינת הטוב ולא בבחינת הרע, אם כן באומות למה בהיפך.

עוד תמצא (סנהדרין נט, א) כותי שעוסק בתורה או ששבת חייב מיתה, ואפילו שאר מצוות אין לו לעשות, ולמה? אם הפעולה מצד עצמה פעולה טובה, כל העושה הרי זה עושה דבר טוב. לזה אמר

רחמנים ביישנים וגומלי חסדים. בני ישראל קיבלו במתנה את התכונות הראויות לקבלת התורה. ובכן, אם ייצמדו לתורה, יוכלו לקיימה כראוי, שהרי הרבה מצוות בנויות על הרחמנות, והרי כך צותה התורה "אחרי ה' אלוהיכם תלכו" מה הוא רחום אף אתה רחום.

נמצאת אומר שהתכלית איננה שיהיה בעל רחמנות, שהרי זאת יש לו ממילא מצד תכונת נפשו. אלא התכלית היא שישתמש בתכונה זו לעשות מה שהקב"ה עושה ועל ידי זה להתדבק אליו יתברך. וכן הוא לענין התכונה לגמול חסד, וכן לענין תכונת הביישנות, שהרי כמה מצוות יש שמיסודות על תכונת הבושה, וכגון הלכות צניעות וסדר הלבשה המבואר בתחילת השולחן ערוך. וכן תועיל לו הבושה ליראת ה', וכלשון הפסוק "ובעבור תהיה יראתו על פניהם לבלתי תחטאו", כי כשהאדם מרגיש שהקב"ה מסתכל עליו בכל עת ומתבייש ממנו, אינו בא לידי חטא.

הוי אומר: **תכונות נפש אלו, אינן התכלית, אלא כלים הן לקיום מצוות התורה. וכיון שלגוי אין תכונות אלו, אינו יכול לקיים את מצוות התורה לאשורן.**

לנשמת ישראל כל התכונות להצלחה

והנה דבר זה חיזוק נפלא הוא לבני ישראל, ונבאר בדרך משל: לראובן יש חנות מצליחה. יום אחד הוא ניגש לשמעון ואומר לו: ראה נא, אני זקוק למנהל שישב בחנות ויעשה את כל החשבונות של ההוצאות וההכנסות ואף ידאג לכל ההזמנות, בחרתי בך. בא אלי ואשלם לך משכורתך ביד רחבה.

בשכל. כשתחבר גוי עם תורה, לא ייצא מזה כלום. להיפך, הוא יהיה חייב מיתה.

הגוי מחויב אמנם לקיים שבע מצוות בני נח, שהרי הוא חי בין אנשים וצריך להתנהג באנושיות, אבל **החיבור שלו אל התורה אינו יכול להביא אותו לידי דביקות וקרבת אלוהים**, אלא להיפך, אם רק ינסה להדבק בהקב"ה, ימות, כי מהותו אינו בנוי לזה. מה שאין כן היהודי שמהותו **בנוי לזה, אם רק יתחבר לתורה, מיד יחולל גדולות ונצורות.**

היהודי מפרש את התורה

ובאופן אחר: פירושה של התורה הוא היהודי. תורה שאינה נלמדת על ידי יהודי, היא תורה סתומה. כשהיהודי מתחבר אל התורה ומפרשה, הוא מלביש אותה כתרים ומעטר אותה בפרחים. וכפי שהיהודי מחיה את התורה, כך התורה מחיה את היהודי. יהודי בלי תורה הוא מדרש סתום, ורק כשמוסיפים לו תורה, הוא מקבל פירוש נפלא. התורה והיהודי הם שני חלקים שהאחד משלים את השני, כי כל אחד בלי השני אין לו הבנה.

כך יש משם אחד מהצדיקים שבימי חג הסוכות בני ישראל עושים הקפות סביב הספר תורה, ובשמחת תורה, הספר תורה עושה הקפות סביב בני ישראל. כי כך הוא הסדר, וזהו הפירוש בפסוק "והייתם לי סגולה מכל העמים". אתם בנויים בשביל התורה והתורה בנויה בשבילכם, האחד משלים את השני.

אחרי ה' אלוהיכם תלכו

הנה תז"ל אמרו שזרע ישראל הם

בשביל להתמסר לבחורים....

הנה אף אם יעברו בכל העולם לארכו ולרחבו, לא יתכן שימצאו מגיד שיעור שיש לו את כל המעלות, כי מה לעשות והאדם הוא בשר ודם ואינו מושלם. גם אם יביאו את המגיד שיעור המובחר שבעולם, אשר כולם מעידים עליו שכוח הסברתו ובהירותו הוא עד להפליא ואין כמותו בעולם, יגלו שיש לו חסרונות אחרים, כגון שאינו יכול לבוא בערב, או שהוא גר בריחוק מקום ואינו יכול להיות בזמן, או שהוא צעיר מדי ואין לו עדיין נסיון, או להיפך, הוא זקן מדי ואין לו כבר סבלנות לקטנות המוחין של הבחורים. זהו הכלל, אין שלמות בעולם.

לעומת כן, הקב"ה אומר לבני ישראל: **אתכם בראתי לכתחילה באופן שהתורה תתלבש עליכם כבגד, כך שאתם מתאימים לתורתי בשלמות גמורה, לא בתשעים אחוז, אלא במאה אחוז.**

לכל אחד יש את כל הכלים להצלחה אכן כל האמור סותר את הרגשותיהם השליליות של בני האדם. האחד רואה שיש בו הרבה מיסוד העפר ואשר על כן יש בו הרבה ממידת העצלות ומתקשה לקום לתפילה בזמן, השני רואה שיש בו הרבה מיסוד האש ומתקשה לעצור ברוחו שלא לכעוס, והשלישי רואה שיש בו הרבה מיסוד המים ונמשך לתאוות. הצד השווה שבהם שכולם מהרהרים בלבם שאילו היה הקב"ה בורא אותם במזג יותר מתוקן, היו יכולים לעבדו בשלמות, אבל עכשיו - התורה אינה עולה על פי מידתם.

וביותר קשה הרגשתו של איש הנמצא בין אנשים, כגון בחור בין בחורים המתמודד

שמעון שומע, אך אומר כמשתמט: איני יודע אם אני מתאים לכן, איני יודע אם יש לי את הכשרונות לעבודה מעין זו, איני יודע אם אוכל לעמוד בכל הלחץ. מייעץ לו ראובן שילך למומחה ויבדוק אצלו אם עבודה זו מתאימה לו אם לאו.

שמעון הולך למומחה ולאחר חקירות ודרישות הוא אומר לו: אין לך מושג... יש לך בדיוק רב את כל הכשרונות הדרושים לעבודה מעין זו... אין שום ספק בעולם שאם רק תיכנס לתחום זה, תצליח יותר מכל אדם אחר שהיה לוקח עבודה זו, וכשתצליח - תוך חצי שנה יכפילו לך את משכורתך ואף יוסיפו לך שעות עבודה וכו', כך שתרוויח יפה מאוד ותוכל לחסוך לצורך נישואי הילדים...

תחשבו עכשיו איזו חיות מקבל שמעון בשמעו דיבורים אלו! ללא ספק הם מחדירים בו כח ואומץ ליקח את התפקיד בשתי ידיים ולמלא אותו בשלמות.

לדברי האוה"ח הק' זהו שאמר הקב"ה לבני ישראל ביום המיוחס: והייתם לי סגולה מכל העמים... אנכי בראתי את האומות ואנכי בראתי אתכם, ואני אומר לכם **שאתכם בראתי עם כל התכונות וההרגשות והמשיכות הנדרשות לקיום תרי"ג המצוות.**

התאמה מושלמת

משל נוסף שיבטא את הרעיון מזווית אחרת: ישיבה חדשה שנפתחה זה עתה מחפשת מגיד שיעור. יש לישיבה תומך נלהב והוא אומר להם: כסף אינו מעכב. אני נותן כמה שיצטרך. ובכן, רצוני שתביאו את המגיד שיעור המצוין ביותר בכל העולם כולו עם כל המעלות והתכונות הדרושות

שלמותו. האדם מגיע לשלמותו דווקא משום שיש לו כוחות הגוף שמתנגדים לכוחות הנשמה, והוא מגביר את כוחות הנשמה עליהם.

הן כך אמרו חז"ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, הוי אומר: לא נתנו לאדם תכונות קשות מצד גופו אם לא היו נותנים לו כנגד תכונות חזקות מצד נשמתו כדי שיוכל להתגבר עליהם.

נשמת היהודי בנויה בשביל תורה

מלחמת האדם היא מלחמה בין אור לחושך, אבל האדם עצמו אינו חושך אלא אור, כנוסח הברכה "נשמה שנתת בי טהורה היא". הנשמה היא עצמותו של האדם, והיא הלא בנויה בשלמות בשביל התורה. יש לנשמה שלוש התכונות: רחמנות, גמילות חסד וביישנות, יש לה משיכה נפלאה לקרבת אלוקים, והם מה שהאדם צריך כדי להצליח בתורה ובמצוות.

והראיה, שהרי כשיהודי אינו מצליח בתורה, הוא נעשה שבור ורצוף. מדוע רואים בלי סוף נשמות יהודיות אשר לא הצליחו בתורה, שנפלטים מהשיבות ונופלים נפילה אחר נפילה עד שעוזבים לגמרי את דרך התורה ר"ל? מפני שהם שבורים ורצופים כל-כך עד שבאים מחמת כן לידי יאוש. כשישאלום: מדוע אתם שבורים כל-כך? אל תלמדו, אל תתפללו, אבל תהיו שמחים, הם יאמרו: איננו יכולים. וכל כך למה מפני שנשמתם בנויה באופן שתצטרך להתחבר לתורה, ובלי התורה אינה מרגישה טעם בחיים.

הגוי אע"פ שיעבור על כל העבירות שבעולם, יישאר בעליצות. הדברים היחידים

עם קשיים רבים, הן בכתיבה והן בריכוז המוח, ורואה איך בחור פלוני היושב עמו באותו חדר, מקבל את כל תשומת הלב וכולם אומרים עליו כזה ראה וקדש, איזו יראת שמים נסוכה על פניו, איזו אצילות...

והוא מהרהר בלבו: יישר כח! כח הריכוז יש לו, כשרונות טובים יש לו, מידות טובות יש לו. הן את כל אלה היה לו מאז שנולד. יש לו מאור פנים, כך שכולם רוצים ללמוד אתו חברותא. כך הוא נולד. למה הוא נולד כך? אינני יודע! אולי כי יש לו נשמה גבוהה, אולי כי בהמשך חייו יהיו לו נסיונות אחרים. אבל סוף דבר נראה לי שרק אצל פלוני נתקיים הפסוק והייתם לי סגולה מכל העמים, שהרי הוא בנוי בשביל ללמוד ולהתפלל, אבל אני אינני כזה...

כעין זה ההורים מסתכלים על בניהם ובנותיהם ואומרים: הלוואי היה הקב"ה נותן להם תכונות אלה ואלה, כי אז היו יכולים לפרוח ולשגשג. הם אינם מתרעמים ח"ו. להיפך, הם מודים על מה שיש, אבל רואים זאת ככדיעבד ומשלימים עם העובדה שיצטרכו להצמיד להם מורים פרטיים וכו'. ברם, הקב"ה אינו אומר כן. הקב"ה אומר: והייתם לי סגולה מכל העמים. בראתי את כל אחד מכם באופן שיתאים ביותר לעבודת ה'. לא התאמה של תשעים וחמש אחוז, אלא התאמה של מאה אחוז.

הנסיונות בשביל שלמות האדם

ובכן, מהי התשובה? איך יתכן הדבר אם האדם רואה שיש לו קשיים שונים בעבודת ה' מצד תכונות נפשו?

התשובה הראשונה היא, שהקב"ה נתן נסיונות לאדם לפי מה שצריך לו בשביל

היהודי אינו שייך שלא יצליח בעבודת ה' כי הוא בנוי לזה, וכשלאדם יש כוחות ואינו יכול להוציאם לפועל והוא עצמו אינו יודע למה, הוא נעשה שבור כל-כך. אך אדרבא ואדרבא, זה הרי הסימן הגדול ביותר שהכוחות האלה טמונים אצלך, זהו הסימן הגדול ביותר שגם בך מתקיים והייתם לי סגולה מכל העמים, כי אלמלא כן לא היה הדבר מעיק לך ולא היתה נשבר כל-כך ברוחך.

מה לבחן בבית הקברות

ובכן, מהי העצה לזה? העצה הראשונה היא לדעת ששבירת הרוח באה בדרך כלל ממה שהאדם מחפש את הדבר שאינו נכון לו.

משל לדבר: יש מלמד שרוצה מאוד ללמד גמרא לתלמידים, אך למעשה הקב"ה נתן לו כלים מיוחדים להצליח עם תלמידים צעירים יותר שעדיין אינם לומדים גמרא. אם יהיה קבוע ברצונו ושאיפתו ללמד גמרא דווקא, יבוא בסוף לידי שבירות הרוח. כי ממה נפשך, אם יבחרו בו לשמש כמלמד בכיתה נמוכה, יהיה כל ימיו ברוגז על שבחרו בפלוני לכיתה הגבוהה ולא בו, והרי הוא הגיש את מועמדותו ראשון, ואם יבחרו בו לשמש כמלמד בכיתה הגבוהה, ירגיש שאינו מצליח מאחר שאין לו את הכלים הדרושים ללמד גמרא לתלמידים.

נמצא העצה היעוצה לו, שיבטל את עצמו להקב"ה, ויקח בשתי ידיים את התפקיד המוכן לו מבלי ללטוש את עיניו אל התפקידים האחרים, ואם יעשה כן, יהנה מכל רגע שהוא מקיים את תפקידו ולא יבוא לידי שבירות הרוח.

שימנעו אותו מלעשות ככל העולה על רוחו, הם הפחד מהמשטרה והדחף לעשות כסף. אבל הוא לא יישבר ברוחו בגלל פריקת העול. רק היהודי נשבר מכך, כי היהודי יודע בעומק נשמתו שהוא יכול להצליח, וכיון שהוא רואה שאינו מצליח ואינו יודע למה, הוא נעשה שבור מאוד ברוחו.

משלים מן החיים

משל לדבר: מי שיש לו את כל התכונות לשמח אנשים, כגון זריזות הלשון, חוש ליצור חרוזים וחוש הומור, ויחד עם אלה הוא יודע נגן, ומזמינים אותו לשמחת נישואין לשמש כבדחן. פעם הזמינוהו לאיזו חתונה, הוא ניסה שם את כוחו, אך לא הלך לו. הבדיחות לא היו מוצלחות, השירים לא התחרזו כמו שצריך, וכן הלאה. כשיוצא משם, הוא יוצא שבור ברוחו ואינו יכול לישן בלילה מרוב צער.

מה שאין כן אם יבקשו באקראי מאחד מחברי החתן שיעמוד ויבדח את החתן והשושבינים, כי אז אפילו לא יהיו הבדיחות מוצלחות, לא ידאב לבו עבור כך, כי מעולם לא ציפה ליותר מזה, שהרי אין תכונות נפשו בנויות לזה, אלא עשה מה שעשה כפי יכולתו.

כעין זה אפשר לראות כשאין בעל קורא בבית הכנסת, שאם יתנדב אחד מהמתפללים לקרות בתורה, אע"פ שיצטרכו לתקן לו ללא הרף, לא ייבהל, כי מוכן היה לזה, שהרי לא הכין את הקריאה מראש אלא שהתנדב לקרות משום שלא היה אחר שהתנדב. מה שאין כן כשיקרא הבעל קורא הקבוע, שאם משום מה לא ילך לו ויתקנהו כמה פעמים, יהיה שבור מאוד מזה.

שהצלחה בתורה פירושה קרבת אלוקים, תראה שאתה בנוי באופן שתוכל להידיבק בקונך על ידי אמירת תהלים ועל ידי תפילה בשברון לב. כן תראה שאתה בנוי בתכונות הנפש להיות מודה לה' על הטובות שעשה עמך, ועם תכונות הנפש להיות גומל חסדים, רחמן וביישן. יש לך את כל מה שאתה צריך בשביל קרבת אלוקים שהיא הצלחה האמיתית בתורה.

וכשתבין שיש לך כל הכלים לקרבת אלוקים ובאמת תנצל אותם, תראה שתזכה גם להצלחה בלימוד התורה פשוטו כמשמעו. כך שאם תאמר תהלים בשביל שתצליח בלימוד התורה, יעזור לך ה' שתמצא חברותא אשר ישקיע בך ויסייע לך להצליח בלימוד משניות וגמרא. אם תנצל את הכלים שנתנו לך, הקב"ה יפתח את לבך ומוחך שאף תזכה לזכור את לימודך ואף תזכה לגלות את החלקים בתורה השייכים לך ולחדש בהם חידושים.

הענין הוא שאנו הפכנו את היוצרות עד שאנו סוברים שהצלחה בתורה פירושה לזכור ידיעות וכדו', ולכן אנו טועים לאמר שמי שאין לו הצלחה זו, חסר לו ביהדותו. ואין זה אמת, יהדות פירושה קרבת אלוקים, יהדות היא אנכי ה' אלוקיך לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, לזכור שיש מנהיג לבירה, לחיות עם הקב"ה ולהתפלל אליו.

אם יבין זאת האדם ויתחיל לבנות את קרבת האלוקים שלו ולפתח את התכונות שיש לו מעצם טבעו כיהודי, אזי יוכל ללכת מן הקל אל הכבד ויראה הצלחה גדולה בתורה.

נשווה זאת למשל שהובא לעיל, במי שאמרו לו שהוא מתאים לנהל חשבונות,

והנמשל: היהודי בנוי להצליח בתורה. אלא שאנו טועים טעות חמורה בפירוש הצלחה בתורה. כסבורים אנו שהצלחה בתורה פירושה שיהיו לו תוצאות הגבוהות ביותר במבחנים, כסבורים אנו שהצלחה בתורה פירושה לקבל איזו משרה תורנית, כסבורים אנו שהצלחה בתורה פירושה יכולת להתרכז בלימוד, וכן הלאה וכן הלאה דברים שאינם אמת. טעות זו היא הגורמת לבני אדם לחיות בסתירה, מצד אחד אומרים להם שנבראו בשביל להצליח בתורה, ומצד שני הם רואים שאינם מסוגלים להצליח.

"פלוני מצליח להבחין על כל הש"ס במסגרת המבחנים של דרשו, אני איני רואה עכ"פ בגלגול זה שאגיע אפילו לחצי מזה. איך תאמר לי שאני יכול להצליח בתורה, והרי נסיתי מאה פעם ולא הלך לי".

התשובה היא: אתה נוצרת עם כל הכלים להגיע לקרבת אלוקים. שמע טוב! התורה היא כלי לקרבת אלוקים, התורה היא מועילה לאדם לזכור שיש מנהיג לבירה, התורה מועילה לאדם להרגיש תלוי בהקב"ה ושבצעדיו אין לו כלום. כל התורה והמצוות הן רק כלים להרגיש את נשמתו. כשהאדם מקיים מצוה, הוא מרגיש את נשמתו, כשהאדם הולך ברחוב ומתאפק מלראות ברע, הוא מרגיש את נשמתו, הוא מרגיש את הקשר שלו עם הקב"ה. נבראת באופן זה.

תיקון טעות

כשהאדם סבור בטעות שהצלחה בתורה פירושה להשיג דבר מסוים בדומה לשאר ההצלחות החיצוניות, יש מקום לטענתו, אני איני בנוי לזה. אבל אם תבין

הגוף ותזכה להצלחה גדולה. ב. שמת לעצמך יעד בלתי נכון אשר אליו שואף בכל עת, ולכן אתה סבור שאינך מצליח. החלף את היעד ותצליח.

דומה הדבר לבחור בישיבה קטנה שרוצה בכל נפשו לסיים את הש"ס ביום אחד. אין לו שכל להבין שעליו להרפות ובמקום זאת להתלמד איך ללמוד גמרא ותוספות כדבעי כי בזה טמונה הצלחתו ולא בסיום הש"ס ביום אחד. אף כאן, הבן שהיעד הוא להגיע לקרבת אלוקים וכשתעבוד להגיע ליעד זה, תגיע בע"ה, וכיון שתגיע, ממילא יאירו לך מן השמים להצליח גם בלימוד התורה וגם בידיעת התורה וגם בהרגשת תענוג בלימוד, וגם בלימוד תורה לשמה, שהרי תעשה הכל עם הרבונו של עולם. בשביל זה נוצרת, בריה כזו הנך...

הלא אף הוא אם ילך מיד אל הכבד ויקח על עצמו לנהל אלף מיני חשבונות, לא יוכל להצליח. אל תקפוץ! התחל מן הקל, וכשתתרגל ותראה שיש לך את התכונות הנפש הדרושות, תעבור לשלב נוסף...

היוצא לנו מדברינו

לסיכום הדברים: נשמת היהודי בנויה בצורה שתוכל להגיע אל מה שהיא צריכה להגיע. ולכן אם יקיים האדם את תפקידו כדבעי, יראה שהוא משתנה לאיש אחר ואז יראה שגם בו מתקיים הפסוק "והייתם לי סגולה".

ואם יטען שהוא רואה שאינו מצליח, שתי תשובות בדבר: א. אתה רואה כוחות הגוף שנלחמים עם כוחות הנשמה, ואם כן סימן הוא שיש לך נשמה גבוהה, כי זה לעומת זה עשה האלוקים. וראוי לך להתפלל להקב"ה שיהיה בעורך לנצח את כוחות

מדור הילולא דצדיקיא

התדבקות במידת החסד

לאור אמרת קדשו של הרה"ק רבי יצחק אייזיק בהרה"ק רבי ישכר בעריש
מוזידיטשוב זיע"א – לרגל יומא דהילולא ט' סיון

פרק בחסידות והדרבה

צעיר לימים ואהוב מאוד על זקנו. מסרו לו את המפתח של דלת העלייה וביקשו ממנו שיעלה את גרם המדרגות ויפתח את הדלת. בעמדו ליד הדלת, בטרם פתח את המנעול עם המפתח שבידו, התחיל להסתפק בדעתו אם לפתוח אם לאו. בסוף החליט להשמיע קול שיעול כדי שישמע זקנו ויפתח את הדלת, ואכן זקנו הרה"ק מזידיטשוב הגיע מיד ופתח את הדלת. מיד עלה ברעיונו של הנכד ואמר לזקנו: "באתי לומר לסבא כי הנכד רבי יהושע העשיל ב"ה יצא מכלל סכנה, ועל כן באתי לבקש מהסבא שיתפלל בעדו שתהיה רפואתו שלימה".

למשמע הבשורה המרנינה אורו פניו של הצדיק, לקח כמה עלי תה, נתן אותם לנכדו הרה"צ מדאלינא ואמר שיכינו מהם כוס משקה עם סוכר ויתנו לחולה לשתות ובע"ה תוסר מחלתו. כפי שאמר הצדיק, כן היה. הלכו וטפטפו ממשקה התה לפיו של החולה, ומיד ראו שמתחיל להזיע, ולאחר כמה שעות כבר היה כאחד האדם.

כעבור יום נכנס אבי החולה רבי סנדר אל אביו הרה"ק מזידיטשוב לבשרו שהחולה ניצל ויצא ממוות לחיים. אמר לו

בן בנו הרה"צ רבי יהושע העשיל מחודרוב זצ"ל חלה פעם אנושות וכמעט שהגיע לשערי מות ר"ל. היה אביו הרה"צ רבי אלכסנדר סנדר ליפא מזידיטשוב זצ"ל נכנס ויוצא אצל אביו מהרי"א זיע"א ומבקש ממנו פעם אחר פעם שימשיך רפואה לנכדו החולה. אך כמה שניסה לדבר על לב אביו ולתאר לו עד כמה מצב החולה מסוכן, לא ענה לו אביו אלא תפס בפלך השתיקה.

ויהי בחצי הלילה, והנה הגיע שליח בהול והודיע כי לדברי הרופאים הנכד רבי יהושע העשיל נמצא ברגעיו האחרונים, וחייבים לקרוע בעבורו רקיעים, כי אם לא עכשיו אימתי. הסבא הרה"ק מזידיטשוב היה נעול אז בעליה כדרכו בקודש לעסוק אז בעבודה נשגבה כשהוא סגור ומסוגר ואין איש רשאי להכנס אליו, ואף לא בניו חביביו. התוועדו בני המשפחה יחדיו ונמלכו בדעתם כי הפעם בשל השעה הקשה, יוכלו להכנס אליו באמצע עבודת קדשו.

שמו כולם עיניהם על הנכד הרה"צ רבי יהודה צבי מדאלינא זצ"ל¹² שהיה אז

¹² בן בנו הרה"ק רבי ישכר בעריש מדאלינא זיע"ע.

המאגינט (אבן שואבת), כדי שנוכל להבין איך הניצוצות נמשכים אל שורשם.

ובכן, גם את היסוד האמור אפשר ללמוד מדרכו של עולם בעולם הגשמי. הנה כשיש איזה מוסד של צדקה וחסד שנקלע לקשיים כלכליים וזקוק לתרומות, יש שתי דרכים כיצד לפנות אל הציבור ולגרום להם לפתוח את לבם ואת כיסם. אפשר לתאר בפניהם עד כמה גדולים חובותיו של המוסד, ושאים לא יבואו לעזרתו, לא יוכל להמשיך בפעילותו העניפה, ואנשים ימותו ברחובות קריה ר"ל.

יתכן שדרך זו באמת תעורר קצת בני אדם לתרום לאותו מוסד, אך הדרך השנייה טובה ממנה בהרבה, והיא לבוא לבני אדם ולהראות להם כמה גדולים מעשי חייא – הנה יש לנו כך וכך כוללים שעשרות אברכים יושבים בהם ומשתלמים בכל חלקי התורה, והנה זה עתה הציעו להכניס עוד שני אברכים מצויינים שאומרים עליהם כי לגדולות נועדו, אם תתרום תהיה שותף בכל ההצלחה הגדולה הזאת. לרוב, כשיפנו לבני אדם בדרך הזאת, יתרחב לבם, כי אנשים רוצים להיות שותפים להצלחה.

להשמיע קול תודה

כל זה הוא משל ודוגמא ליסוד האמור: כשבאים להתפלל לפני השי"ת, אין צריך לומר לו כמה המצב קשה ומסובך. הוא יודע זאת מעצמו. אין צריך לאיים עליו, שאם לא יושיע אותנו, אנו וזרענו וזרע זרענו לעולם לא נצא מהבוץ העמוק...

כשנעמידים להתפלל לפני השי"ת, יש לפתוח ב"מזמור לתורה" – תודה לך ה' שאתה משפיע עלי חסדים רבים יום אחרי

אביו: צריך אתה ללמוד פרק בחסידות והדרכה מנכדי רבי יהודה צבי. תדע לך שכל פעם שבאת אלי לתאר בפני עד כמה המצב מסוכן, הוספת צער על צערי ולא יכולתי להתפלל לרפואתו, כי הדינים והצמצומים שלטו ולא מצאתי לי דרך לפלס דרכם. וכשהגיע רבי יהודה צבי לבשר לי הבשורה הטובה כי יצא מכלל סכנה, החייני ושמתני, וכך עלה בידי להתפלל בעדו ולהמשיך לו רפואה.

הצדיק מפלם רבינו

יסוד נפלא לימדנו הצדיק, שכאשר המצב מלחיץ ומדכא, שותים לחיים ומתחייבים לסעודת מרעים, וכך יוצאים מדין לרחמים.

וכך כתוב בספר "יסוד העבודה" בהמשילו זאת לאדם טובע, שאם אפשר להצילו בשערו, הדבר עדיף מאשר להצילו בידו, כי כשיתפסו אותו בידו, יתכן שהנטבע ימשוך אתו את מצילו וייטבעו גם שניהם ר"ל. כן הדבר לענין תפילה על החולה. הלא אם נחלה האדם, הרי זה מפני ששורים עליו דינים, ולכן צריך הצדיק להצילו בדרך עקיפה, כי אם יבוא להצילו על-ידי שיוסיף להבין עד כמה קשה מצב החולה, רק יתגברו עליו הדינים, ויקשה עליו להצילו.

משל ודוגמא מההתרמות למוסדות

השונים

הנה האור החיים' הק' (פרשת בא) כתב שכל הדברים הרוחניים אפשר ללמוד מן הדברים הגשמיים, כי מקבילים הם, אלא שהרוחניים פנימיים יותר ואיננו רואים אותם. וכתב שמתעם זה ברא הקב"ה את

יום, שעה אחרי שעה, רגע אחרי רגע. תשפיע עלי עוד חסדים טובים והעגלה תמשיך לנוע כפי שצריך. הנה ניחנת אותי בשלוש עשרה ילדים, שלושה מהם כבר חיתנתי, עזור לי להגדיל את מפעלות החסד ולחתן עוד עשרה...
כשפונה האדם באופן זה אל השי"ת, הוא מדבק את עצמו במידת החסד, ואז נפתחים הצינורות ושפע טוב יורד עליו מלמעלה.

זכות הצדיק יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מדור הילולא דצדיקיא

הגאון רבי שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל הי"ד אב"ד שמלוזא

עלה על המוקד במחנה אושוויץ ביום י"א סיון ה'תש"ד

זאת התורה אדם כי ימות באהל ידי גאוני קדמאי.

הסביר פנים לתלמידים

למרות גאונותו ובקיאותו, היה ניחן בהסברה נפלאה, וכשהיה מלמד את תלמידי ישיבתו, היה מצמצם את מוחו להסביר להם דבר דיבור על אופניו. וכך היו רואים עליו איך הוא נוטף אגלי זיעה מרוב התאמצותו להסביר כל רעיון וכל חידוש באופן שגם ילדים קטנים היו יכולים להבינם. ואפילו כשהיה מוסר שיעורים בחכמת הקבלה, היה מסביר כל יסוד להפליא ופותח לכל שומעי לקחו פתח כפתחו של אולם.

כשאחד מגאוני זמנו הוציא ספר שנכתב בקוצר אמרים, כדרכם של מוחות חריפים שקשה להם לרדת מגדלותם כדי להאריך במקום שאמרו להאריך, כאב לו הדבר וערך לו אגרת תוכחה. בתוך דבריו כתב בכהאי לישנא: וכי לא די לנו שאנו צריכים להתייגע כל-כך להבין דברי חז"ל הראשונים, שמעתה יצטרכו להתייגע גם בדבריך להבינם!?

תיקון לנשמה בהשגחה פרטית

שמעתי סיפור נפלא של השגחה פרטית שהיתה לרבינו: פעם בעת תפילת המנחה בערב שבת קודש, בעודו עומד על-

רבינו היה נכדו הגדול ביותר בשנים של הגה"צ רבי אברהם יהודה הכהן שווארטץ זצוק"ל אבד"ק מאד בעל שו"ת 'קול אריה'. אביו הגאון רבי יעקב זצ"ל היה חתנו של ה"קול אריה", ורבינו היה בנו הגדול. בנו רבי שמעון זאב ז"ל כתב בתולדות אביו שבתחילת ספרו "אבן שלמה", שמעולם לא היה ישן יותר משלוש שעות בלילה ועוד שעה אחת ביום (והסתמך בזה על דברי הגאון החתם סופר זיע"א שדי לו לאדם לישון שמונה שעות בשני מעת לעת). ורק בהגיעו לגיל שמונים וגופו נחלש מחמת הזקנה, הוצרך לישון חמש שעות במעת לעת, ואז היה נאנח הרבה על שהוא מכלה את ימיו בשינה.

ידוע היה כעילוי נפלא ומתמיד עצום הממית עצמו באהלה של תורה כדרכם של גאוני אותה תקופה. חוץ מבבלי וירושלמי ושאר ספרי היסוד שהיו שגורים על לשונו ממש, היה בקי נפלא גם בספרי האחרונים כמו: משנה למלך, מהרי"ט אלגאזי, פני יהושע, שאגת אריה, שער המלך, פרי מגדים, נודע ביהודה, צל"ח, כרית ופליתי, קצות, שב שמעתא, אבני נזר, אגלי טל, וכן הלאה כל הספרים העמוקים שנתחברו על-

שהעביר אותו מפני שהיה בשחיטתו חשש דרסה. התבטא עליו אחד מגדולי הזמן שהיה צעיר ממנו בהרבה ואשר השוחט הצליח לדבר אצלו סרה על רבינו: נראה לי שלא העבירו מחשש דרסה, אלא מחשש 'שהיה', כי הוא רוצה להעמיד במקומו את בנו 'שעיה' [הגאון רבי יהושע זצ"ל ממלא מקומו ברבנות שאמלויא אחרי המלחמה].

כשנשמעה התבטאותו באזני רבינו, הצר לו הדבר מאוד, וקרא לאמור: "עוד בטרם נולד זה, כבר הייתי בקי בש"ס בבלי וירושלמי". ואכן כשבאים חשבון לראות בן כמה היה קודם שנולד אותו גדול מגדולי הזמן, רואים שהיה אז בן עשרים ושלוש שנים בלבד, וכפי עדותו היה כבר אז בקי בש"ס בבלי וירושלמי.

כוחא דהתירא עדיף

בפסיקותיו היה מתאמץ להשתמש בכוחא דהתירא. בכל שאלה שהגיעה אליו, התייגע למצוא צד היתר וקולא, ולפעמים היה נכנס בפרצה דחוקה ובלבד שלא ייגרם חס ושלום הפסד לישראל. מסופר עליו שאם לא היה עולה בידו למצוא צד היתר ונאלץ להטריף או לאסור את הדבר אשר נשאל עליו, אם מצבו של השואל היה דחוק, היה משלם לו מכיסו את ההפסד.

פעם בעת עומדו בבית הכנסת מעורר בטלית ותפילין, בעודו מתכוונן לתפילתו, ניגש אליו אדם ובידו "וושט" של אווז שנוצרה בו צלקת ושאל אם העוף כשר באכילה. לא הקפיד רבינו על שמטרידים אותו בתפילתו, אלא הוציא איזמל מכיסו והתחיל לחתוך בצלקת מכל עבר כדי לבדוק אם אין נקב בוושט. כך התייגע כשעה

מקומו בכותל המזרח, נפל לו חידוש ברעיונו, וכדי להשלים את החידוש היה זקוק לספר אחד. מרוב שהיה אחוז בשרעפי מחשבתו, שכח היכן הוא נמצא, וחזר לביתו לעיין באותו ספר. המתפללים ראו את רבם יוצא מבית הכנסת באמצע התפילה, קודם אמירת קבלת שבת, והתפלאו כי לא אירע דבר כזה מעולם, וגמרו אומר לעצור את התפילה ולהמתין לו עד שיחזור.

בהגיעו לביתו, פתח את הספר הלז, ונפל מבטו על הדף הראשון, והנה הוא רואה כתוב שם בכתב ידו בזה הלשון: "קיבלתי את הספר מר' יעקב אליהו הערצפילד בתנאי שאלמד משניות ביום היארצייט שלו". הלך לבדוק מתי היארצייט של אותו יהודי, וגילה שהוא עכשיו ממש ביום השישי. הבין רבינו שמן השמים גילו לו חידוש זה שעלה לו ברעיונו, כדי שיצטרך להשלימו בדברי זה הספר ויוכל על ידי כן לקיים את תנאו. מיד התיישב ולמד פרק משניות לעילוי נשמתו של אותו יהודי.

אחר לימוד המשניות, חזר רבינו לבית הכנסת, והמשיך להתפלל עם בני קהילתו. למחרת כשנשא את דרשתו הקבועה, התנצל בפני בני הקהילה על שנאלצו להתעכב בעבורו בתפילתם, וסיפר להם דברים כהווייתן כדי להוכיח להם שלא עשה כן בכוונה תחילה, אלא מן השמים הוליכוהו כדי שיוכל לקיים את תנאו וללמוד משניות לעילוי נשמתו של אותו יהודי.

על משמרת השחיטה

פעם העביר רבינו שוחט אחד ממשרתו, וכצפוי עורר עליו הדבר התנגדות מצד השוחט וידידיו. השמועה יצאה

ומחצה עד שהכשיר את האוּוּז.

במקום תקיפותו שם אתה מוצא ענוותנותו

היו אצל רבינו כמה וכמה עובדות המבליטות את שני צדדיו, תקיפותו מצד אחד וענוותנותו מצד שני, כאשר האחת משלמת את השניה. לפנינו עובדה אחת מיני רבותו:

קרה פעם ואחד מבני הקהילה שנשמעו עליו דברים בלתי טובים בהיותו בעל עבירה ר"ל, הלך לעולמו באופן פתאומי, אך אביו היה אחד מנכבדי הקהילה והפציר הרבה ברבינו שישא עליו הספד, עד שנאלץ רבינו להיענות לו.

נעמד רבינו ליד המיטה ואמר: הרבי ר' שמעלקא זיע"א היה מתפלל תמיד שכאשר יגיע זמנו להפטר מן העולם, לא יחלה קודם כדי שלא יצטרך להתבטל מן התורה אפילו רגע אחד. ואילו הרבי ר' אלימלך זיע"א התפלל תמיד שיחלה לפני פטירתו כדי שיוכל לחזור בתשובה. והנה אנו אנשים פשוטים, ועל כן איננו יכולים לבקש כבקשת ר' שמעלקא, שהרי באופן זה לא נחזור בתשובה בעודנו בחיים, אלא עלינו לבקש כבקשת הרבי ר' אלימלך, שלכל הפחות לפני הפטירה נחזור בתשובה.

והוסיף לפרש על פי זה הפסוק בתהלים "על זאת יתפלל כל חסיד לעת מצוא", ואמרו חז"ל (ברכות ח, א) "לעת מצוא זו מיתה", היינו שכל חסיד צריך להתפלל שכאשר יגיע זמנו להפטר מן העולם, לא ימות באופן פתאומי ולא יגיע אליו המות בשטף מים רבים, אלא יחלה תחילה כדי שיזכה לחזור בתשובה.

וסיים בהראותו באצבעו על מיטת הנפטר: ואילולי זאת, באיזה פנים נסתלק מן העולם? הלא נסתלק ח"ו כנפטר הזה שמת באופן פתאומי ר"ל ולא זכה לחזור בתשובה...

לא עלה מורך בלבבו

בהוכיחו את בני עירו במילי דשמיא, לא עלה מורך בלבבו ולא נשא פני איש. פעם אירע ונפטרו בשמלוּיא חמשה אנשים בשבוע אחד ר"ל, וכולם חיכו למוצא פי רבינו לשמוע על מה יצא עליהם חרון אף ה'.

בהספד שנשא רבינו בהלווייתו של הנפטר החמישי, אמר רבינו בתוך הדברים: חיפשתי בפנקס החברה קדישא לברר אם כבר קרה כזאת בעירנו, ולא מצאתי. והתבוננתי לראות על מה ולמה אירע לנו מקרה עגום זה, ובאתי למסקנא כי מייסרים אותנו בעוון אשה פלונית העגונה שלא מצאתי לה היתר להינשא, וכפי הנשמע אינה מתנהגת בדרך הישר, ולכן אני מזהירה בזאת שתסור מדרכה הרעה, ואם לאו אוציא ספר תורה מההיכל ואקרא לפניך פרשת סוטה, ויקויים בה מה שכתוב בה.

כששמעה אותה אשה את דברי רבינו נחרדה מאוד ונפלה למשכב מרוב פחדה, וכשסיפרו לרבינו שחזרה בתשובה ומחמת חרטה חלתה, הבטיח לה שאם באמת ובתמים חזרה בתשובה, אין לה מה לפחד כי תבריא במהרה, וכן היה.

ואנכי עפר ואפר

כאמור, למרות תקיפותו הרבה, היה עניו באמת ומחזיק את עצמו לעפר ואפר. רגיל היה לברך את תלמידיו בערב יום

לשבות שם בסיגעט. במוצאי שבת קודש, הלך בעצמו לאסוף חתימות מאנשי העיר שיכתירו עליהם את רבי זלמן לייב בנו של ה"עצי חיים", אע"פ שהוא צעיר לימים.

רק ביום ראשון, לאחר שכבר היו בידו מספיק חתימות להכתרת רבי זלמן לייב, ניאות לישא הספד על ה"עצי חיים", ואכן ביום ראשון לעתותי ערב נשא דברי הספד בבית הכנסת בהקבץ רוב עם.

בתוך דבריו אמר על הפסוק "והחוט המשולש לא במהרה ינתק": במקום הזה שמשו ברכנות הגה"ק בעל ייטב לב, הקדושת יו"ט והעצי חיים זיע"א. הם המה אשר היוו החוט המשולש בסיגעט, ולא במהרה – לא משום שצריך רב במהרה ובהקדם, ינתק החוט המשולש.

ואז פנה כלפי המתנגדים להכתרת הרב החדש מחמת צעירותו ואמר: זקיני ה"קול אריה" אמר שפני ה"ייטב לב" הוא כתואר פני קדשו של רבינו ה"ישמח משה" זיע"א, ואף אני יכולני להעיד, שתואר פני הבחור זלמן לייבעלע בן הרב המנוח, הוא כתואר פני ה"ייטב לב". על כן אני מכל הקהל הקדוש הזה בלי יוצא מן הכלל, שתקבלו עליכם את בן הרב למנהיג ולמורה. דברי רבינו עשו רושם גדול על בני הקהילה וקיבלו עליהם את רבי זלמן לייב לראש ולנשיא, ורבינו בכבודו ובעצמו הלך אליו ונתן לו קוויטל.

בשיח חכמים

רבינו היה אוהבו הנאמן של הגאון המפורסם רבי שאול בראך זצ"ל משחר נעוריו. כשפעם בא אותו גאון לבקר את רבינו, כיבדו רבינו מאוד ועמד לפניו כעבדא

הכיפורים, וכאשר פעם הביא לפניו אחד מתלמידיו את בניו להתברך, סירב לברכם באמרו: אינני ראוי לברך את בני ישראל, ורק את תלמידיי אני מברך באשר הם תלמידיי וחשובים אצלי כבנים והרי מנהג ישראל תורה לברך את הבנים בערב יום הכיפורים. רק לאחר הפצרות רבות, ניאות רבינו לברך את בני תלמידו, אך כשיצאו מלפניו, אמר כשמעיניו זולגות דמעות: וואס וויל מען פון מיר האבין? מען מאכט מיר פאר א קאמעדיאנט! [מה רוצים ממני? הלא עושים ממני בדרך!].

כשביקר בעיה"ק ירושלים בשנת תר"ץ, נתכבד לדרוש בשבת קודש בבית הכנסת בבתי אונגאריין. לאחר הדרשה צמא רבינו למים, בלי אומר ובלי דברים הלך אל השכן הראשון שלידי בית הכנסת וביקש קצת מים לרוות צמאונו. לא עלה כלל בדעתו לבקש שיביאו לו מים.

לא ביקש לעצמו גדולות

כשנסתלק הגאון רבי יהודה גרינוואלד זצ"ל בעל קרן לדוד אב"ד סאטמאר בשנת תרע"ט, נמנע רבינו מלנסוע להלווייה, בנמקו במתק לשונו: אם אהיה נוכח שם, הלא יכבדוני לישא דברי הספד, ואם אזכה ודברי יעוררו את הקהל לבכי ולתשובה, יתכן שידברו ממני ויציעו את מעמדותי לרבנות שם, ואינני חפץ בגדולות. כעין זה היה כאשר נסתלק הגה"ק בעל עצי חיים מסיגעט זצ"ל. רבינו נסע אז רבינו להלווייה שהתקיימה בערב שבת קודש, אך כשכיבדוהו לומר דברי הספד, סירב באמרו כי השעה מאוחרת ואין עת ספור עכשיו בערב שבת קודש. ונשאר

מלשון הסרה על דרך "השיב את חמתי" שפירושו "סילק את חמתי", והיינו שיסיר את אהבתם מן העולם.

והביא רבינו סיפור מהבעש"ט הק', שכאשר ראה פעם אחד נושק את בנו, אמר לו: האמן לי שאני אוהב את כל אחד ואחד מישראל יותר משאתה אוהב את בנך, ועם כל זה אינני נושק אותם. סיים רבינו: וכן יהיה לעתיד; יקויים אז ואהבת לרעך כמוך, ועל ידי זה ממילא יהיה שלום בעולם, כי כל ישראל יאהבו זה לזה בשווה.

כאיש אחד בלב אחד

עוד פירש רבינו פירוש נאה על פרשה זו: כשמשא רבינו דיבר עם יתרו חותנו, אמר לו: "אל נא תעזוב אותנו, כי על כן ידעת חנותנו במדבר". ויש להבין למה הזכיר "חנותנו במדבר"? הלא בכל המקומות שחנו ישראל נעשה להם ניסים ונפלאות, וגם עתה בעת שדיבר עם חותנו נעשה להם ניסים וגבורות, ולמה הזכיר דווקא "במדבר"?

ונראה דהנה כתיב "ויחן שם ישראל כנגד ההר" ופירש רש"י: "כאיש אחד בלב אחד". והנה אז כשהיה עדיין העולם שמם ולא היה בשום עם ולשון מידות טובות, רק היו פראים עובדי ע"ז ושטופי זימה, היו ישראל כל-כך אנשי חכמה ומידות, עד ששישים ריבוא מישראל היה בלב אחד וכאיש אחד, ומי שמע וראה כזאת בעם שיאהבו זה את זה בלב שלם ואמת בלי שום פירוד ומחלוקת. וזה אשר אמר משה רבינו ע"ה ליתרו: ראוי לך להדבק בישראל כי לא היה ולא יהיה עם זך וישר בעלי מידות טובות כישראל.

וזהו שאמר "אל נא תעזוב אותנו כי

קמיה מריה. בתוך שיחתם יצא להם לדבר על דבר התנאי שהתנה הגר"ש עם בני קהילת קראלי בשעה שהכתירו אותו לרב בעירם, שיוסיפו לו על משכורתו החדודשית המובטחת, כי אין ברצונו לקבל שום מתנה מאף אחד.

העיר לו רבינו שלו נדמה כי יותר טוב לקבל מתנות ובלבד שלא ידברו ממנו, מאשר לא לקבל מתנות ויהיה כפי הבריות לשבח ולתהילה על שאינו מקבל מתנות.

והשיב לב אבות על בנים

בספרו "אבני המקום" חלק "אבן שלמה" המדבר בענין אחדות ישראל, כתב פירוש נפלא: במסכת עדויות (פ"ח מ"ז) איתא: אין אליהו בא לא לרחק ולא לקרב, אלא לעשות שלום בעולם, שנאמר (מלאכי ג, כג) הנני שולח לכם את אליה הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. ולכאורה תמוה מאוד איך מוכח מפסוק זה שעתיד אליהו לעשות שלום בעולם, הלא בנים לאבות ואבות לבנים בלאו אליהו הנביא אוהבים אלו את אלו, כי יש ביניהם אהבה טבעית, ועיקר המחלוקת הוא בין אנשים הזרים זה לזה.

מבאר רבינו הפלא ופלא: בדרך כלל כל המחלוקות ופירודי הלבבות נובעים מזה שהאבות דואגים עבור בניהם (כגון שיתקבלו לשייכות טובות וימצאו שידוכים הגונים, והכל על חשבון אחרים), והבנים דואגים בשביל כבוד אביהם. אבל אליהו הנביא ע"ה יעביר את האהבה הפרטית שאוהבים האבות לבנים והבנים לאבות, ואז יבוא שלום בעולם. וזהו שאמר "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", והשיב

על כן ידעת חנותנו – מה שחנו נגד ההר כאיש אחד בלב אחד. "במדבר" – רוצה לומר בעת שהיה העולם מדבר שממה. הסביר לו משה רבינו ע"ה: ראה שבמדבר, בעת שהיה העולם שמם והעמים היו עשר מעלות אחורנית, היו ישראל זכאים ובעלי מידות טובות עד שהיו חונים כאיש אחד בלב אחד באהבה ושלוש ואחדות, על כן ראוי שתידבק בהם ולא תעזוב אותם לעולם.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן